

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ ТА УПРАВЛІННЯ
КАФЕДРА ОБЛІКУ І ОПОДАТКУВАННЯ

«До захисту допущено»

В.о. завідувача кафедри д.е.н., доцент

_____ **Ірина ТОПАЛОВА**

« ____ » _____ 2026 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття ступеня вищої освіти «Бакалавр»
освітньої програми «Облік і оподаткування»
за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування»

**ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ШЛЯХИ
УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ЗА СПРОЩЕНОЮ СИСТЕМОЮ
ОПОДАТКУВАННЯ І ЗВІТНОСТІ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО
ПІДПРИЄМНИЦТВА**

Науковий керівник: д.е.н., доцент

Ірина ТОПАЛОВА

Рецензент: д.е.н., професор

Наталія ЗАХАРЧЕНКО

Виконала здобувачка першого рівня вищої
освіти заочної форми навчання
освітньо-професійної програми «Облік і
оподаткування» спеціальності
071 «Облік і оподаткування»

Наталія БУЯКЛУ

*Засвідчую, що кваліфікаційна робота
містить результати власних досліджень.
Використання ідей і текстів інших авторів
має посилання на відповідне джерело*

_____ **Наталія БУЯКЛУ**

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-НОРМАТИВНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ЗА СПРОЩЕНОЮ СИСТЕМОЮ ОПОДАТКУВАННЯ І ЗВІТНОСТІ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА.....	6
1.1. Економічна сутність та критерії віднесення до суб'єктів малого підприємництва в Україні.....	6
1.2. Спрощена система оподаткування, обліку та звітності: зміст і умови застосування.....	15
1.3. Спрощена фінансова звітність суб'єктів малого підприємництва...	20
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ТА ЗВІТНОСТІ ЗА СПРОЩЕНОЮ СИСТЕМОЮ ОПОДАТКУВАННЯ В ТОВ «ПАЛЬМІРА ГРУП».....	30
2.1. Організаційно-економічна характеристика господарства.....	30
2.2. Аналіз фінансового стану та результатів діяльності господарства..	37
2.3. Діючий порядок ведення обліку та складання звітності у господарстві	42
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ТА ЗВІТНОСТІ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА (на прикладі ТОВ «Пальміра Груп»).....	53
3.1. Автоматизація обліку і складання спрощеної фінансової звітності у господарстві.....	53
3.2. Економічна ефективність запропонованих заходів щодо автоматизації обліку та складання спрощеної фінансової звітності у господарстві.....	58
3.3. Напрями удосконалення обліку та звітності і їх вплив на фінансовий стан господарства.....	61
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ.....	65
СПИСОК ВИКОРСИТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	68
ДОДАТКИ.....	74

ВСТУП

Актуальність. Суб'єкти малого підприємництва посідають важливе місце в сучасній економіці України, забезпечуючи гнучкість ринкового середовища, розвиток конкуренції, створення робочих місць та наповнення бюджетів усіх рівнів. Водночас для цієї категорії господарюючих суб'єктів особливо гостро постає проблема надмірного податкового й адміністративного навантаження, що ускладнює ведення бізнесу та стримує його розвиток. У відповідь на ці виклики в Україні запроваджено спрощену систему оподаткування, обліку та звітності, яка покликана мінімізувати витрати часу і ресурсів малих підприємств на виконання податкових зобов'язань та ведення обліку.

Спрощена система оподаткування, будучи дієвим інструментом державної підтримки малого бізнесу, водночас породжує низку специфічних проблем. До них належать: постійні зміни податкового законодавства, неоднозначність трактування окремих норм, недостатній рівень методичного забезпечення організації бухгалтерського обліку та складання спрощеної фінансової звітності. Для бухгалтерів і керівників малих підприємств актуальними стають питання правильного документального оформлення господарських операцій, своєчасного відображення доходів і витрат, коректного визначення об'єкта оподаткування, а також формування достовірної звітності.

Особливого значення проблематика організації обліку за спрощеною системою оподаткування набуває в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення економіки України. Малі підприємства в цих умовах виступають важливим чинником забезпечення зайнятості населення, підтримки виробничої та торговельної інфраструктури, розвитку регіонів. Ефективна система обліку й звітності, адаптована до вимог спрощеної системи, стає необхідною передумовою фінансової стійкості таких підприємств, прозорості їх діяльності та підвищення довіри з боку держави, контрагентів і потенційних інвесторів.

Важливу роль у забезпеченні прозорості та достовірності інформації про діяльність суб'єктів малого підприємництва відіграє спрощена фінансова звітність, яка складається відповідно до національних положень (стандартів)

бухгалтерського обліку. Від якості організації обліку за спрощеною системою залежить здатність підприємства оперативно реагувати на зміни зовнішнього середовища, оцінювати власний фінансовий стан, виявляти резерви підвищення ефективності діяльності та обґрунтовувати управлінські рішення. Тому дослідження особливостей організації бухгалтерського обліку і звітності на малих підприємствах, що застосовують спрощену систему оподаткування, є актуальним як з теоретичного, так і з практичного погляду.

Актуальність обраної теми дипломної роботи зумовлена необхідністю поєднання спрощеного режиму оподаткування та обліку з вимогами до повноти й достовірності інформації, яка формується в системі бухгалтерського обліку суб'єктів малого підприємництва. На прикладі конкретного підприємства стає можливим виявити типові проблеми організації обліку в умовах спрощеної системи, оцінити вплив обраного підходу до обліку й звітності на фінансові результати та розробити практичні рекомендації щодо їх удосконалення.

Метою кваліфікаційної роботи є теоретичне обґрунтування та розробка практичних рекомендацій щодо удосконалення організації бухгалтерського обліку та фінансової звітності за спрощеною системою оподаткування суб'єктів малого підприємництва на прикладі ТОВ «Пальміра Груп».

Для досягнення поставленої мети в роботі передбачається вирішення таких основних завдань:

- уточнити економічну сутність суб'єктів малого підприємництва та розкрити зміст спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності;
- дослідити нормативно-правове регулювання організації обліку і складання спрощеної фінансової звітності суб'єктів малого підприємництва в Україні;
- охарактеризувати організаційно-економічні особливості діяльності ТОВ «Пальміра Груп» та діючу на підприємстві систему обліку за спрощеною системою оподаткування;
- проаналізувати фінансовий стан та результати діяльності підприємства за даними фінансової звітності за 2022–2024 рр.;
- виявити проблемні аспекти організації обліку та звітності за спрощеною системою на досліджуваному підприємстві;

- обґрунтувати напрями удосконалення організації бухгалтерського обліку, внутрішнього контролю та складання спрощеної фінансової звітності в ТОВ «Пальміра Груп»;

- оцінити очікуваний ефект від запровадження запропонованих заходів.

Об'єктом дослідження є процес організації бухгалтерського обліку та фінансової звітності суб'єктів малого підприємництва, що застосовують спрощену систему оподаткування.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних і практичних підходів до організації обліку, внутрішнього контролю та складання фінансової звітності за спрощеною системою оподаткування на прикладі ТОВ «Пальміра Груп».

Інформаційну базу дослідження становлять норми чинного законодавства України з питань оподаткування та бухгалтерського обліку, національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку, офіційні роз'яснення контролюючих органів, спеціальна економічна література, наукові публікації вітчизняних і зарубіжних авторів, а також фінансова звітність ТОВ «Пальміра Груп» за 2022–2024 роки.

Методами дослідження є діалектичний метод пізнання економічних явищ і процесів, методи аналізу та синтезу, індукції та дедукції, порівняння, групування, економіко-статистичні методи, прийоми горизонтального і вертикального аналізу фінансової звітності, коефіцієнтний аналіз, елементи економіко-математичного моделювання. Застосування зазначених методів забезпечує комплексне дослідження особливостей організації обліку та звітності за спрощеною системою і дає змогу розробити практичні рекомендації щодо їх удосконалення.

Структура кваліфікаційної роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та пропозицій, списку літератури, додатків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-НОРМАТИВНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ЗА СПРОЩЕНОЮ СИСТЕМОЮ ОПОДАТКУВАННЯ І ЗВІТНОСТІ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

1.1. Економічна сутність та критерії віднесення до суб'єктів малого підприємництва в Україні

Розвиток малого підприємництва є важливою передумовою формування конкурентного середовища, підвищення ділової активності та забезпечення зайнятості населення. Малі підприємства характеризуються високою гнучкістю, здатністю швидко адаптуватися до змін ринкової кон'юнктури, відносно невеликими стартовими інвестиціями та можливістю оперативного прийняття управлінських рішень. Сукупність цих ознак зумовлює особливу роль малого бізнесу в процесах структурної перебудови економіки України та її інтеграції у світовий економічний простір.

У науковій літературі під малим підприємництвом зазвичай розуміють сукупність суб'єктів господарювання, які здійснюють підприємницьку діяльність на основі приватної власності, мають обмежені масштаби виробництва, невелику чисельність персоналу та відносно невисокий обсяг доходів [15, 61]. Водночас універсального підходу до кількісного відмежування малих підприємств від середніх і великих не існує: у різних країнах застосовуються різні критерії, серед яких найпоширенішими є чисельність працівників, обсяг річного доходу та вартість активів.

У вітчизняному законодавстві критерії віднесення суб'єктів господарювання до мікро-, малих, середніх і великих підприємств встановлюються з урахуванням європейських підходів [15, 61]. До складу основних кількісних критеріїв належать: середньооблікова кількість працівників за звітний період, річний дохід від будь-якої діяльності та балансова вартість активів. Для кожної категорії підприємств визначаються граничні значення зазначених показників, на підставі яких здійснюється класифікація суб'єкта господарювання. Віднесення підприємства до категорії мікро- чи малого має

суттєві наслідки для організації його обліку та оподаткування, оскільки саме ця категорія суб'єктів може користуватися спрощеннями, передбаченими законодавством.

Статус суб'єкта малого підприємництва є важливим не лише в контексті статистичного обліку, а й з погляду доступу до спеціальних режимів оподаткування. Малі підприємства, які відповідають установленим критеріям, можуть обрати спрощену систему оподаткування, обліку та звітності, що передбачає сплату єдиного податку і застосування спрощених реєстрів обліку. Таке право є суттєвою перевагою, оскільки дає змогу зменшити податкове навантаження, скоротити обсяг облікової роботи, спростити процедури звітування перед державними органами.

Разом із тим суб'єкти малого підприємництва мають низку специфічних рис, що впливають на організацію їхнього бухгалтерського обліку. До таких особливостей, зокрема, належать: обмеженість фінансових і кадрових ресурсів, невеликий штат працівників, у тому числі бухгалтерів, поєднання функцій управління і ведення обліку в одній особі, спрощена організаційна структура управління [42-43]. Через це малі підприємства часто не можуть дозволити собі розгорнуті системи внутрішнього контролю, складні реєстри обліку та багаторівневу систему звітності, яка властива великим компаніям.

У практичній діяльності суб'єктів малого підприємництва значна частка господарських операцій здійснюється в умовах підвищеної невизначеності та ризику, що обумовлено залежністю від кон'юнктури локальних ринків, нестабільністю попиту, обмеженим доступом до кредитних ресурсів [61]. Це, своєю чергою, підвищує вимоги до якості облікової інформації: вона має бути не лише достовірною для цілей оподаткування, а й достатньо деталізованою та своєчасною для використання у внутрішньому управлінні підприємством. Таким чином, система бухгалтерського обліку на малому підприємстві повинна поєднувати простоту й економічність з можливістю формування аналітичних даних для управлінських рішень.

Особливу увагу при організації обліку на суб'єктах малого підприємництва слід приділяти вибору форми ведення бухгалтерського обліку, структури

робочого плану рахунків, побудові реєстрів і графіку документообігу. За умов обмежених ресурсів доцільним є використання спрощених форм реєстрів обліку, автоматизованих облікових систем, що зменшують трудомісткість облікових робіт і водночас забезпечують необхідний рівень аналітичності інформації. Також важливим є належне оформлення облікової політики підприємства, у якій закріплюються обрані методи оцінки активів і зобов'язань, порядок визнання доходів і витрат, організація внутрішнього контролю [45].

Отже, економічна сутність суб'єктів малого підприємництва виявляється у поєднанні їхніх функціональних переваг для економіки (гнучкість, мобільність, інноваційність) з об'єктивними обмеженнями ресурсного, кадрового та організаційного характеру. Саме ці особливості обумовлюють потребу у спеціальних підходах до організації бухгалтерського обліку і звітності, зокрема у застосуванні спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності, що дозволяє адаптувати облікову систему до можливостей малих підприємств і водночас забезпечити необхідну інформативність для внутрішніх та зовнішніх користувачів [46].

Особливу увагу в межах дослідження економічної сутності малого підприємництва в Україні слід приділити суб'єктам сільськогосподарської галузі, оскільки вони формують вагомий сегмент малого бізнесу та мають низку специфічних ознак, що відрізняють їх від суб'єктів інших сфер господарювання. Відповідно до статті 55 Господарського кодексу України, до суб'єктів малого підприємництва належать фізичні особи-підприємці та юридичні особи будь-якої організаційно-правової форми, у яких середня кількість працівників за звітний період не перевищує 50 осіб, а річний дохід від будь-якої діяльності не перевищує суму, еквівалентну 10 мільйонам євро, визначену за середньорічним курсом Національного банку України. Окремо в законодавстві виділяються суб'єкти мікро-підприємництва, для яких гранична чисельність працівників становить до 10 осіб, а річний дохід – до 2 мільйонів євро [30].

У сільському господарстві зазначені критерії застосовуються на загальних засадах, однак економічна природа аграрних суб'єктів малого підприємництва має виражену галузеву специфіку. Передусім вона зумовлена тим, що їх

діяльність пов'язана з виробництвом сільськогосподарської продукції, первинною переробкою власно виробленої продукції, її зберіганням та реалізацією. У роз'ясненнях щодо поняття сільськогосподарського товаровиробника зазначається, що ним є фізична або юридична особа, яка займається виробництвом сільськогосподарської продукції, переробкою власно виробленої сільськогосподарської продукції та її реалізацією [31].

На відміну від підприємств промисловості чи торгівлі, суб'єкти малого підприємництва в аграрній сфері функціонують в умовах підвищеної залежності від природно-кліматичних факторів, сезонності виробництва, тривалості операційного циклу та суттєвих коливань результатів діяльності. Це означає, що навіть за формального дотримання загальних критеріїв чисельності працівників і доходу, сільськогосподарські малі підприємства мають специфічну структуру активів, витрат і грошових потоків. Для них характерною є значна частка біологічних активів, виробничих запасів, витрат майбутніх періодів, а також нерівномірність надходження доходів протягом року, що обумовлює особливі вимоги до обліку, аналізу й управління ліквідністю.

Суттєвою формою організації малого підприємництва в аграрному секторі є фермерські господарства, у тому числі сімейні фермерські господарства. Саме вони поєднують ознаки малого бізнесу з особливим характером сільськогосподарського виробництва, оскільки часто базуються на використанні праці членів сім'ї, мають порівняно невеликі площі землекористування, обмежені фінансові ресурси та високу залежність від державної підтримки. Держава передбачає окремі механізми фінансової підтримки фермерських господарств, зокрема через Державний аграрний реєстр, а також програми кредитування, спрямовані на закупівлю техніки, обладнання, насіння, розвиток тваринництва, ягідництва, зберігання і переробки продукції. Серед отримувачів такої підтримки прямо називаються фермерські господарства та сімейні фермерські господарства без статусу юридичної особи [41].

Отже, при характеристиці суб'єктів малого підприємництва в сільському господарстві доцільно враховувати не лише загальні кількісні критерії, встановлені Господарським кодексом України, а й галузеві особливості їх

функціонування. До таких особливостей належать сезонний характер виробництва, залежність від природних умов, використання землі як основного засобу виробництва, тривалий цикл отримання результату, потреба у значних матеріальних ресурсах на початку виробничого циклу, а також вагома роль державної підтримки у забезпеченні стабільності діяльності [41].

У цьому контексті економічна сутність малих сільськогосподарських підприємств проявляється в поєднанні підприємницької ініціативи з виконанням важливої соціально-економічної функції. Такі суб'єкти не лише виробляють продукцію та забезпечують продовольчу безпеку, а й сприяють зайнятості сільського населення, розвитку територіальних громад, збереженню сільських поселень і підтриманню економічної активності в аграрних регіонах. Саме тому їх дослідження потребує комплексного підходу, за якого формальні критерії віднесення до малого підприємництва доповнюються аналізом галузевих, організаційних і фінансово-економічних особливостей функціонування [31].

Фермерські господарства в Україні доцільно розглядати як одну з найбільш поширених і соціально значущих форм сімейного бізнесу в аграрній сфері, оскільки їх функціонування базується на поєднанні підприємницької ініціативи, родинної праці та використання належних сім'ї ресурсів, насамперед земельних ділянок і майна виробничого призначення. Відповідно до Закону України «Про фермерське господарство», фермерське господарство є формою підприємницької діяльності громадян, які виявили бажання виробляти товарну сільськогосподарську продукцію, здійснювати її переробку та реалізацію з метою отримання прибутку на земельних ділянках, наданих їм у власність або користування. Така законодавча конструкція підкреслює, що фермерське господарство поєднує ознаки суб'єкта господарювання та сімейно-трудового об'єднання, у якому економічні інтереси господарства тісно пов'язані з добробутом родини.

З позиції критеріїв віднесення до суб'єктів малого підприємництва фермерські господарства в більшості випадків відповідають ознакам мікро- або малого бізнесу, оскільки згідно зі статтею 55 Господарського кодексу України до таких суб'єктів належать фізичні особи-підприємці та юридичні особи, у яких

середня кількість працівників не перевищує 50 осіб, а річний дохід не перевищує еквівалент 10 мільйонів євро. Це положення має важливе значення для аграрної сфери, адже значна частина фермерських господарств функціонує на основі невеликих масштабів виробництва, обмеженої кількості працівників і локального або регіонального ринку збуту. Водночас саме сімейні фермерські господарства найчастіше наближені до категорії мікро-підприємництва, оскільки спираються переважно на працю членів сім'ї та мають відносно невелику ресурсну базу.

Особливе місце в системі аграрного підприємництва посідає сімейне фермерське господарство, яке законодавчо визначене як особлива форма організації фермерської діяльності. Закон прямо встановлює, що фермерське господарство, зареєстроване як юридична особа, набуває статусу сімейного за умови використання праці виключно членів однієї сім'ї, а фермерське господарство без статусу юридичної особи організовується на основі діяльності фізичної особи-підприємця також із використанням праці лише членів сім'ї. Головою сімейного фермерського господарства може бути лише член відповідної сім'ї, а залучення інших осіб допускається лише для виконання сезонних або окремих робіт, що потребують спеціальних знань чи навичок. Це дає підстави вважати сімейне фермерське господарство не просто малою організаційною формою аграрного виробництва, а специфічною моделлю ведення бізнесу, в якій господарська діяльність органічно поєднана із сімейними відносинами, трудовою участю та внутрішньою відповідальністю членів родини.

Економічна сутність фермерських господарств як форми сімейного бізнесу проявляється також у високому ступені особистої зацікавленості членів господарства у кінцевих результатах діяльності.

На відміну від корпоративних аграрних структур, де власність і управління часто відокремлені, у сімейному фермерському господарстві рішення щодо виробництва, збуту, інвестування та використання прибутку приймаються в межах сімейного кола, що посилює мотивацію до ефективного використання ресурсів, збереження майна та довгострокового планування.

Така модель господарювання сприяє формуванню стійких економічних зв'язків між працею, власністю та відповідальністю, а отже, забезпечує вищий рівень адаптивності до змін зовнішнього середовища, зокрема цінових коливань, сезонних ризиків і змін кон'юнктури аграрного ринку [28].

Крім економічної, сімейні фермерські господарства виконують важливу соціальну функцію. Їх розвиток сприяє самозайнятості сільського населення, зниженню рівня безробіття в сільській місцевості, формуванню джерел доходу для домогосподарств, а також зміцненню соціально-економічної основи сільських територій. Саме через це сімейне фермерство в наукових джерелах розглядається не лише як форма малого аграрного бізнесу, а і як інструмент підтримки сільського розвитку, збереження традицій господарювання та відтворення трудового потенціалу села [28].

Отже, фермерські та сімейні фермерські господарства займають важливе місце в структурі суб'єктів малого підприємництва України, поєднуючи ознаки малого бізнесу з галузевою специфікою аграрного виробництва та сімейною формою організації праці. Їх правовий статус, економічна природа та соціальна роль дають підстави розглядати такі господарства як особливу форму сімейного підприємництва, що забезпечує не лише виробництво сільськогосподарської продукції, а й розвиток сільських територій та підтримання економічної активності в аграрному секторі [11, с. 89].

Розглянемо як суб'єкти господарювання, які відносяться до мікро- та малих підприємств застосовуються в аграрній сфері (див. табл. 1.1).

Наведені у табл. 1.1 критерії віднесення суб'єктів господарювання до мікро- та малих підприємств сформовано на основі чинного господарського та податкового законодавства України, яке встановлює граничні показники чисельності працівників, доходу та/або вартості активів для кожної категорії. Водночас у таблиці ці критерії адаптовано до умов аграрної сфери шляхом виокремлення типових організаційно-правових форм суб'єктів сільськогосподарського виробництва та характеристичних ознак їх діяльності.

Критерії віднесення суб'єктів господарювання до мікро- та малих підприємств та їх застосування в аграрній сфері

Категорія суб'єкта	Кількість працівників	Дохід / активи (євро, еквівалент)	Типові організаційні форми в аграрному секторі	Характерні риси для с/г суб'єктів
Мікро-підприємництво	До 9 осіб	Дохід або активи – до 2 млн євро	Сімейні фермерські господарства, ФОП – фермери	Сімейна праця, невеликі площі, локальні ринки збуту
Малі - підприємства	До 49–50 осіб	Дохід або активи – до 8–10 млн євро (залежно від редакції норм)	Фермерські господарства-юридичні особи, малі агрофірми	Розширена технічна база, диверсифікація видів діяльності, участь у держ. підтримці
Середні та великі	Понад критерії для малих	Перевищують порогові значення для малих	Аграрні підприємства корпоративного типу, агрохолдинги	Індустріальний характер виробництва, складна структура управління

Джерело: складено автором на основі [51, с. 84; 25, с. 60]

З позиції галузевої структури саме в сегменті мікро- та малого підприємництва зосереджена переважна більшість фермерських і сімейних фермерських господарств, які зазвичай мають обмежену кількість найманих працівників, відносно невеликі площі землекористування та порівняно невисокі обсяги доходу. Сімейні фермерські господарства здебільшого належать до мікро-підприємництва, оскільки базуються на праці членів однієї сім'ї та обмежених ресурсах, тоді як фермерські господарства – юридичні особи частіше відповідають критеріям малих підприємств, що відображається у ширшій ресурсній базі, диверсифікації видів діяльності та активнішій участі у програмах державної підтримки аграрного сектору.

Фермерські господарства в Україні доцільно розглядати як одну з найбільш характерних форм сімейного бізнесу в аграрній сфері, оскільки їх діяльність часто ґрунтується на об'єднанні майна, праці та управлінських рішень членів

однієї сім'ї. Закон України «Про фермерське господарство» визначає фермерське господарство як форму підприємницької діяльності громадян, спрямовану на виробництво товарної сільськогосподарської продукції, її переробку та реалізацію з метою отримання прибутку на земельних ділянках, наданих у власність або користування. При цьому фермерське господарство може бути зареєстроване як юридична особа або як фізична особа-підприємець, а статус сімейного фермерського господарства воно набуває за умови, що у його діяльності використовується праця виключно членів однієї сім'ї [47, с. 111].

Особливістю сімейного фермерського господарства є поєднання підприємницької мети з родинною формою організації праці, що забезпечує вищий рівень зацікавленості членів господарства в кінцевих результатах діяльності, збереженні майна та раціональному використанні земельних ресурсів. Для сімейного фермерського господарства без статусу юридичної особи законодавством передбачено створення на підставі договору або декларації, укладених між членами сім'ї у письмовій формі, а головою такого господарства може бути лише член відповідної сім'ї. Залучення інших осіб допускається лише для виконання сезонних або окремих робіт, що підкреслює саме сімейний характер цієї форми аграрного підприємництва [26, с. 55].

У соціально-економічному аспекті сімейні фермерські господарства мають важливе значення, оскільки сприяють самозайнятості сільського населення, формуванню стабільних доходів домогосподарств, розвитку сільських територій та зміцненню продовольчої безпеки держави [12, с. 48]. Водночас така форма господарювання поєднує риси малого підприємництва й сімейної економіки, що зумовлює її особливу роль у структурі аграрного сектору України.

1.2. Спрощена система оподаткування, обліку та звітності: зміст і умови застосування

Спрощена система оподаткування, обліку та звітності є спеціальним податковим режимом, спрямованим на зменшення податкового та адміністративного навантаження на суб'єктів малого підприємництва. Її запровадження стало відповіддю держави на потребу створити більш сприятливі умови для розвитку малого бізнесу, який відіграє важливу роль у формуванні конкурентного середовища, зайнятості та соціально-економічного розвитку регіонів. Сутність спрощеної системи полягає у заміні сплати низки податків і зборів сплатою єдиного податку, а також у застосуванні спрощених форм облікових регістрів і звітності.

Нормативно-правовою основою функціонування спрощеної системи оподаткування в Україні є, насамперед, Податковий кодекс України, розділ XIV якого встановлює правові засади застосування єдиного податку та визначає порядок його справляння. Історично спрощена система була запроваджена Указом Президента України «Про спрощену систему оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва», який визначив коло суб'єктів, що мають право застосовувати спрощений режим, а також базові елементи цього режиму. Згодом положення Указу були імплементовані та уточнені в нормах Податкового кодексу, що забезпечило системність і стабільність правового регулювання.

Спрощена система оподаткування передбачає поділ платників єдиного податку на групи залежно від організаційно-правової форми, видів діяльності, обсягів доходу та чисельності працівників. Для кожної групи встановлюється власний порядок визначення бази оподаткування, ставки єдиного податку, а також специфічні обмеження щодо видів дозволеної діяльності. Юридичні особи, які належать до категорії малих підприємств і відповідають вимогам законодавства, можуть обрати сплату єдиного податку за відповідною ставкою від доходу (з урахуванням або без урахування ПДВ), що суттєво спрощує процедури розрахунку та сплати податкових зобов'язань [41].

Однією з ключових умов застосування спрощеної системи є дотримання встановлених граничних значень річного доходу. Якщо підприємство перевищує такі граничні показники, воно зобов'язане перейти на загальну систему оподаткування з відповідним коригуванням порядку ведення обліку та складання звітності. Крім того, законодавством визначено перелік видів діяльності, щодо яких застосування спрощеної системи є обмеженим або забороненим (наприклад, для фінансових установ, бірж, окремих видів посередницької діяльності тощо). Це покликано запобігти використанню спрощеного режиму великими платниками та суб'єктами з високим рівнем ризику ухилення від оподаткування [42-43].

Особливості обліку за спрощеною системою проявляються у спрощеному підході до документального оформлення господарських операцій, веденні Книги обліку доходів (або доходів і витрат) та обмеженому наборі аналітичних регістрів. Для платників єдиного податку — юридичних осіб законодавством допускається застосування спрощеної форми бухгалтерського обліку, що базується на скороченому робочому плані рахунків і спрощених формах облікових регістрів. Водночас підприємства зобов'язані забезпечити належне документальне підтвердження всіх господарських операцій, ведення синтетичного й аналітичного обліку активів, зобов'язань, доходів і витрат, а також формування показників фінансової звітності [46].

Спрощення обліку та звітності за умов сплати єдиного податку не означає відмови від принципів достовірності, повноти та безперервності обліку. Навпаки, особливості малих підприємств (обмеженість кадрових ресурсів, поєднання облікових і управлінських функцій, підвищений рівень підприємницьких ризиків) підвищують вимоги до якості облікової інформації. У цьому контексті спрощена система покликана не лише зменшити формальне навантаження на суб'єктів малого бізнесу, а й створити умови для більш прозорого й контрольованого ведення обліку [61].

Розглянемо групи єдиного податку та їх особливості у табл. 1.2.

Групи єдиного податку та їх особливості

Критерії	1 група	2 група	3 група	
			Платники ПДВ	Неплатники ПДВ
Річний дохід	≤ 300 000 грн.	≤ 1 500 000 грн.	≤ 5 000 000 грн. без НДС	≤ 5 000 000 грн.
Право наймати працівників	Ні	Так (≤ 10 осіб*)	Так (без обмежень)	
Види діяльності	Роздрібна торгівля на ринку, побутові послуги	Торгівля, виробництво, ресторанний бізнес, послуги	Будь-які, окрім видів, заборонених Податковим кодексом України	
З ким дозволено працювати	Населення	Населення, «єдинники»	Населення, будь-які юридичні особи	
Як розраховується податок	Фіксована ставка: 1-10% прожиткового мінімуму	Фіксована ставка: 2-20% мінімальної зарплатні	3% доходу + ПДВ	5% доходу
Облік	Доходи		Доходи + видатки	Доходи
Звітний період	Календарний рік		Календарний квартал	

Джерело: складено автором на основі [61]

Важливою складовою спрощеної системи є спрощена фінансова звітність, яка формується відповідно до вимог національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку для суб'єктів малого підприємництва. Малі підприємства, залежно від своїх характеристик, можуть подавати як фінансову звітність малого підприємства, так і спрощений фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва. Це дозволяє зменшити обсяг інформації, що підлягає розкриттю, зосередившись на ключових показниках фінансового стану і результатів діяльності, необхідних користувачам для прийняття рішень.

Таким чином, спрощена система оподаткування, обліку та звітності є комплексним правовим механізмом, який охоплює питання оподаткування, організації бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності суб'єктів малого підприємництва. Її ефективне застосування можливе за умови чіткого дотримання встановлених критеріїв і умов перебування на спрощеній системі,

належної організації облікового процесу та постійного моніторингу змін податкового й бухгалтерського законодавства.

Особливості обліку в аграрних малих підприємствах зумовлені специфікою сільськогосподарського виробництва, що характеризується сезонністю, тривалим операційним циклом, багатогалузевістю та наявністю біологічних активів, які за своїми властивостями істотно відрізняються від традиційних виробничих запасів і основних засобів. У сільськогосподарських підприємствах, у тому числі малих, значну питому вагу в структурі активів займають поточні та довгострокові біологічні активи, готова продукція та продукція власної переробки, що потребує розгорнутої системи аналітичного обліку за культурами, видами тварин, напрямками діяльності й видами продукції. Запровадження П(С)БО 30 «Біологічні активи» зумовило необхідність відображати біологічні активи за справедливою вартістю, зменшеною на очікувані витрати на місці продажу, що принципово змінює підхід до оцінки, обліку витрат і формування фінансових результатів у сільському господарстві [16, с. 63].

Розглянемо особливості бухгалтерського обліку в аграрних малих підприємствах (див. табл. 1.3).

У табл. 1.3 узагальнено ключові особливості організації бухгалтерського обліку в аграрних малих підприємствах за основними об'єктами обліку.

По-перше, для таких суб'єктів господарювання принципового значення набуває облік біологічних активів, які згідно з вимогами П(С)БО 30 поділяються на поточні та довгострокові й, як правило, оцінюються за справедливою вартістю.

Це зумовлює необхідність постійного оновлення оціночних показників і відображення у звітності переоцінок, що безпосередньо впливає на фінансові результати.

По-друге, виробничі запаси й витрати на виробництво в аграрних малих підприємствах мають виражений галузевий характер: облік ведеться в розрізі культур, видів тварин, полів, сезонів, а витрати накопичуються протягом усього виробничого циклу з подальшим розподілом між видами продукції та звітними періодами. Це ускладнює калькулювання собівартості та потребує чітко

сформульованої облікової політики навіть у невеликих господарствах. По-третє, сезонність реалізації продукції призводить до нерівномірності доходів, що відображається в обліку і вимагає особливої уваги до управління ліквідністю та планування грошових потоків.

Таблиця 1.3

Особливості бухгалтерського обліку в аграрних малих підприємствах

Об'єкт обліку	Особливість для аграрних малих підприємств
Біологічні активи	Облік за П(С)БО 30, оцінка за справедливою вартістю, поділ на поточні/довгострокові
Виробничі запаси	Детальна аналітика за культурами, видами тварин, полями, сезонами
Витрати на виробництво	Накопичувальний характер, розподіл між видами продукції та періодами
Дохід від реалізації	Сезонність надходжень, можливі значні коливання за роками
Форма обліку	Використання спрощених форм, журнально-ордерної чи комп'ютерної форми
Фінансова звітність малих	Право на форми 1-м, 2-м або 1-мс, 2-мс відповідно до П(С)БО 25

Джерело: складено автором на основі [15, 51, 61]

Крім того, у малих аграрних підприємствах поширене використання спрощених форм організації обліку (журнально-ордерної, спрощеної чи комп'ютеризованої), а також спрощених форм фінансової звітності для малих і мікропідприємств. Це з одного боку зменшує трудомісткість облікового процесу, а з іншого — висуває підвищені вимоги до якості аналітичних регістрів та внутрішнього контролю, оскільки саме вони забезпечують достатній рівень деталізації інформації для прийняття управлінських рішень у специфічних умовах сільськогосподарського виробництва.

Для малих аграрних підприємств додатковим викликом є поєднання вимог спеціалізованих стандартів обліку сільськогосподарської діяльності з обмеженими організаційними і кадровими ресурсами, що часто зумовлює спрощені підходи до документообігу, вибору форм обліку (журнально-ордерна, спрощена форма тощо) та організації внутрішнього контролю. Унаслідок сезонності та нерівномірного використання техніки й трудових ресурсів витрати

на виробництво сільськогосподарської продукції мають накопичувальний характер і підлягають розподілу між видами продукції та періодами, що ускладнює калькулювання собівартості й потребує чітко прописаної облікової політики навіть на рівні малих підприємств [53]. Отже, для аграрних суб'єктів малого підприємництва особливо важливим є належне методичне забезпечення обліку біологічних активів, витрат і доходів, адже від правильності їх відображення залежить і якість фінансової звітності, і можливість обґрунтованої оцінки ефективності діяльності таких господарств.

1.3. Спрощена фінансова звітність суб'єктів малого підприємництва

Фінансова звітність є ключовим результатом функціонування системи бухгалтерського обліку та основним джерелом інформації про фінансовий стан, результати діяльності й рух грошових коштів підприємства. Для суб'єктів малого підприємництва, які застосовують спрощену систему оподаткування, законодавством передбачено можливість складання спрощеної фінансової звітності, що дає змогу зменшити обсяг звітної інформації без втрати її інформативності для основних користувачів.

Нормативною базою щодо спрощеної фінансової звітності є національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва» та оновлені редакції цього стандарту, які регламентують склад і форми звітності для малих і мікропідприємств. Стандарт визначає, які саме категорії суб'єктів господарювання мають право складати фінансову звітність за формами №1-м «Баланс» і №2-м «Звіт про фінансові результати», а також за формами №1-мс і №2-мс для мікропідприємств [15, 51, 61]. При цьому враховуються критерії щодо обсягу доходу, чисельності персоналу та вартості активів, що узгоджується з класифікацією підприємств за розміром.

Спрощена фінансова звітність малого підприємства, як правило, включає баланс (звіт про фінансовий стан) та звіт про фінансові результати з укрупненими

статтями активів, зобов'язань, власного капіталу, доходів і витрат. Для мікропідприємств передбачені ще більш агреговані форми, у яких показники об'єднуються в декілька узагальнюючих статей. Такий підхід зменшує трудомісткість підготовки і заповнення звітності, спрощує її сприйняття, але при цьому забезпечує основних користувачів (власників, кредиторів, контролюючі органи) необхідною інформацією.

Важливою особливістю спрощеної фінансової звітності є те, що вона, попри скорочений обсяг, повинна відповідати загальним принципам бухгалтерського обліку: повноті, достовірності, послідовності, превалюванню сутності над формою, обачності тощо. Це означає, що спрощення стосується переважно форми подання та деталізації показників, а не змісту облікових процедур [22]. Підприємство, яке використовує спрощені форми звітності, зобов'язане організувати облік таким чином, щоб за потреби забезпечити розшифрування агрегованих показників для цілей внутрішнього аналізу, аудиту чи контролю з боку державних органів.

Склад і структура спрощеного фінансового звіту повинні давати уявлення про найважливіші аспекти діяльності підприємства: склад і розміщення активів, джерела їх формування, обсяги та структуру доходів і витрат, кінцевий фінансовий результат. У балансі малого підприємства узагальнено подається інформація про необоротні та оборотні активи, власний капітал і зобов'язання, при цьому окремі статті, які в «повній» звітності виділяються самостійно, можуть бути об'єднані. У звіті про фінансові результати виділяються показники чистого доходу від реалізації, собівартості реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), валового результату, інших операційних доходів і витрат, фінансових результатів до оподаткування і чистого прибутку (збитку).

Застосування спрощеної фінансової звітності тісно пов'язане з організацією облікової політики малого підприємства. У ній має бути відображено рішення щодо застосування відповідних форм звітності, методів оцінки активів і зобов'язань, порядку визнання доходів і витрат, створення забезпечень і резервів. Узгодженість між прийнятими обліковими підходами та формами звітності є

необхідною умовою достовірного відображення фінансової інформації та можливості її зіставлення в динаміці.

Для суб'єктів малого підприємництва, що застосовують спрощену систему оподаткування, важливо враховувати також вимоги щодо термінів подання фінансової звітності та її узгодженості з податковою звітністю (зокрема, з декларацією платника єдиного податку). Невідповідність між обліковими даними, фінансовою та податковою звітністю може свідчити про помилки в обліку або про порушення вимог законодавства, що створює ризики застосування штрафних санкцій.

Узагальнюючи, можна зазначити, що спрощена фінансова звітність суб'єктів малого підприємництва є важливим інструментом досягнення балансу між потребою в зменшенні звітного навантаження та необхідністю забезпечити користувачів достатнім обсягом достовірної інформації про діяльність підприємства. Ефективність її застосування залежить від правильної організації бухгалтерського обліку, послідовності облікової політики та належного методичного забезпечення, що й зумовлює актуальність подальшого дослідження питань удосконалення обліку і звітності на малих підприємствах.

Спрощена фінансова звітність суб'єктів малого підприємництва в аграрній сфері – це скорочений за складом і деталізацією комплект форм, який малим та мікроаграрним підприємствам дозволено подавати замість повної фінансової звітності, зберігаючи при цьому базову інформацію про активи, зобов'язання, капітал, доходи та витрати [52-53].

Спрощена фінансова звітність регламентується НП(С)БО 25 «Спрощена фінансова звітність суб'єкта малого підприємництва», яке визначає склад форм, коло суб'єктів, що мають право її подавати, та загальні принципи заповнення. Для суб'єктів малого підприємництва передбачено форми № 1-м «Баланс» і № 2-м «Звіт про фінансові результати», а для мікропідприємств – спрощені форми № 1-мс і № 2-мс, об'єднані у «Спрощений фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва». Підприємства, що застосовують МСФЗ або зобов'язані складати повний комплект звітності згідно з НП(С)БО 1, не можуть використовувати спрощені форми [54].

Аграрні малі підприємства (у тому числі фермерські господарства) належать до кола суб'єктів, яким дозволено застосовувати НП(С)БО 25 за умови відповідності критеріям щодо чисельності працівників, обсягу доходу та відсутності вимоги щодо звітності за МСФЗ. У наукових дослідженнях підкреслюється, що використання спрощених форм для малих сільськогосподарських підприємств є доцільним, але потребує адаптації аналітики обліку до галузевої специфіки [55].

Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва за формами № 1-м та № 2-м містить укрупнений набір статей, які агрегують інформацію, що у повному балансі та звіті про фінансові результати відображається більш детально. У балансі малого підприємства активи групуються за основними блоками (необоротні та оборотні активи, власний капітал, довгострокові та поточні зобов'язання), а у звіті про фінансові результати доходи й витрати подаються укрупненими статтями без розгорнутого поділу, характерного для повної звітності.

Для мікроаграрних підприємств застосовуються форми № 1-мс та № 2-мс, які представляють ще більш стислий варіант відображення активів, капіталу та фінансових результатів. Такі форми орієнтовані на мікропідприємство, що має невеликий обсяг операцій і спрощену організацію обліку, але все ж має забезпечувати мінімальний рівень прозорості та зіставності звітної інформації.

Порівняння форм звітності малих підприємств та мікропідприємств наведено у табл. 1.3.

Спрощена фінансова звітність аграрних малих підприємств має відображати специфіку сільськогосподарської діяльності, зокрема наявність біологічних активів, сезонність виробництва, значну частку запасів і витрат майбутніх періодів. У дослідженнях, присвячених звітності малих с/г підприємств, звертається увага на те, що стандартизована форма 1 м (1 мс) не завжди дозволяє прозоро виділити інформацію про біологічні активи та державну підтримку, через що виникає потреба в деталізації цих показників у примітках або внутрішній управлінській звітності [59].

Порівняльна характеристика спрощеної фінансової звітності малого підприємства та мікропідприємства

Критерій	Мале підприємство (форми 1-м, 2-м)	Мікропідприємство (форми 1-мс, 2-мс)
Нормативна основа	НП(С)БО 25, розд. I, форми № 1-м, 2-м	НП(С)БО 25, розд. II, форми № 1-мс, 2-мс
Структура балансу	Деталізовані блоки активів і зобов'язань	Максимально укрупнені статті активів і капіталу
Ступінь деталізації доходів і витрат	Середній рівень (окремі статті доходів і витрат)	Мінімальний рівень (узагальнені показники)
Коло користувачів	Суб'єкти малого підприємництва	Мікропідприємства – найменші за масштабом
Можливість застосування в аграрній сфері	Малі аграрні підприємства, фермерські господарства-юрособи	Сімейні фермерські господарства, мікроаграрні підприємства

Джерело: складено автором на основі [59]

Особливе значення для аграрних суб'єктів малого підприємництва має відображення у звітності коштів державної підтримки (дотацій, субсидій, компенсацій), зокрема для фермерських господарств. Наукові розробки у сфері уніфікації фінансової звітності показують, що від первинних документів до зведених реєстрів і фінансових форм має зберігатися наскрізний облік сум підтримки, що дозволяє оцінити вплив державних програм на фінансовий стан фермерських господарств [54-55].

Переваги та обмеження спрощеної звітності для аграрних малих підприємств. Наукові роботи з проблематики спрощеної звітності відзначають низку переваг її використання малими аграрними підприємствами: зменшення трудомісткості облікового процесу, скорочення обсягу звітності, спрощення процедури подання та зниження витрат на бухгалтерський супровід. Це особливо важливо для фермерських господарств і малих сільськогосподарських підприємств, де обмежена кількість працівників [61].

Водночас спрощена звітність має й певні обмеження. Через укрупнення показників знижується аналітична деталізація, що ускладнює оцінку окремих напрямів діяльності, ефективності використання ресурсів та результатів окремих

виробничих циклів. Для аграрних підприємств це особливо актуально у контексті необхідності контролю за біологічними активами, витратами на вирощування сільськогосподарських культур, виконанням програм державної підтримки та оцінкою впливу природно-кліматичних факторів на фінансові результати [59].

Розглянемо переваги та недоліки спрощеної фінансової звітності аграрних малих підприємств у розрізі таких аспектів, як: організаційний, інформаційний, галузевий (див. табл. 1.4).

Таблиця 1.4

Переваги та недоліки спрощеної фінансової звітності аграрних малих підприємств

Аспект	Переваги	Недоліки
Організаційний	Менше форм, простіше заповнення	Нижча деталізація показників
Інформаційний	Достатність базових даних для зовнішніх користувачів	Обмежена аналітика для внутрішнього управління
Галузевий (аграрний)	Можливість адаптації для малих фермерських господарств	Потреба в додаткових розшифровках по біологічних активах і дотаціях

Джерело: складено автором на основі [59]

Ефективність застосування спрощеної звітності в аграрній сфері значною мірою залежить від якості внутрішньої управлінської звітності, яка доповнює офіційні форми й забезпечує детальний аналіз діяльності підприємства.

Важливе місце в системі спрощеного оподаткування суб'єктів аграрного підприємництва займає 4-та група єдиного податку, яка призначена для сільськогосподарських товаровиробників, у тому числі для фізичних осіб-підприємців, що здійснюють діяльність у межах фермерського господарства. Запровадження можливості застосування цього режиму фізичними особами-підприємцями пов'язане з розвитком сімейного фермерства та необхідністю створення сприятливих умов для легалізації дрібного аграрного виробництва. Саме тому 4-та група єдиного податку розглядається не лише як податковий механізм, а і як інструмент державної підтримки малих форм господарювання на селі [17; 13, с. 71].

Відповідно до підпункту «б» пункту 4 статті 291.4 Податкового кодексу України, до платників єдиного податку 4-ї групи можуть належати фізичні особи-підприємці, які провадять діяльність виключно в межах фермерського господарства, створеного відповідно до Закону України «Про фермерське господарство». При цьому законодавство встановлює сукупність спеціальних умов, дотримання яких є обов'язковим для набуття та збереження права на застосування цього режиму.

Передусім така фізична особа-підприємець повинна здійснювати виключно діяльність, пов'язану з вирощуванням, відгодівлею, збиранням, виловом, переробкою та реалізацією власно виробленої сільськогосподарської продукції. Це означає, що 4-та група не призначена для суб'єктів, які займаються переважно торговельною, посередницькою або сервісною діяльністю, навіть якщо така діяльність певною мірою пов'язана з аграрною сферою. Таким чином, законодавець чітко орієнтує цей режим на підтримку первинного сільськогосподарського виробництва, а не на загальну підприємницьку діяльність у селі.

Другою обов'язковою умовою є здійснення господарської діяльності, крім операцій з постачання, за місцем податкової адреси платника. Така норма має на меті забезпечення прозорості податкового контролю й підтвердження фактичного зв'язку фермерської діяльності із земельною базою та місцем ведення господарства. Водночас постачання виробленої продукції може здійснюватися за межами податкової адреси, що відповідає економічній природі аграрного виробництва та реалізації сільськогосподарської продукції.

Ще однією принциповою ознакою є заборона використання праці найманих осіб. Законодавчий підхід у цьому випадку прямо пов'язаний із концепцією сімейного фермерського господарства, оскільки діяльність ФОП у 4-й групі повинна здійснюватися власною працею підприємця та членів його сім'ї. До складу такого господарства можуть входити лише члени сім'ї у розумінні частини другої статті 3 Сімейного кодексу України, тобто особи, які спільно проживають і пов'язані спільним побутом

Особливого значення для права застосування 4-ї групи набуває земельний критерій. Податкове законодавство передбачає, що площа сільськогосподарських угідь та/або земель водного фонду, які перебувають у власності або користуванні членів фермерського господарства, має становити від 0,5 до 20 гектарів загалом, хоча в окремих професійних роз'ясненнях також фігурує нижня межа у 2 гектари, що пов'язано з різними етапами практичного тлумачення норми. Незважаючи на окремі варіації в роз'ясненнях, незмінним залишається те, що 4-та група для ФОП орієнтована саме на дрібні фермерські господарства з відносно невеликим земельним банком.

Не менш важливою є вимога щодо офіційного оформлення сімейного фермерського господарства. Інформація про створення такого господарства повинна бути внесена до Єдиного державного реєстру, а державний реєстратор передає відповідні відомості до контролюючого органу, що є необхідною передумовою для набуття статусу платника єдиного податку 4-ї групи. У разі переходу із загальної системи чи іншої групи спрощеної системи ФОП подає заяву до податкового органу за місцем своєї податкової адреси у строки, встановлені Податковим кодексом України.

Специфіка 4-ї групи єдиного податку для фермерських господарств полягає також у порядку визначення податкового зобов'язання. На відміну від більшості інших груп спрощеної системи, де базою оподаткування виступає дохід, у 4-й групі розмір єдиного податку визначається залежно від площі земельних ділянок та їх нормативної грошової оцінки. Ставки податку встановлюються у відсотках до нормативної грошової оцінки одного гектара земель відповідної категорії, зокрема ріллі, сіножатей, пасовищ, багаторічних насаджень та земель водного фонду. Такий підхід дозволяє ув'язати податкове навантаження не з коливаннями доходу, які у сільському господарстві залежать від сезонності, урожайності та кон'юнктури ринку, а з основним ресурсом аграрного виробництва – землею.

Перевагою цього режиму для дрібних фермерів є відносна простота обчислення податкових зобов'язань та прогнозованість податкового навантаження. Оскільки база оподаткування залежить від площі землі, а не від

фактично отриманого доходу, фермерське господарство може планувати витрати на сплату податку навіть за умов нестабільних фінансових результатів. Це має особливе значення в аграрній сфері, де рівень доходів може істотно змінюватися під впливом погодних умов, коливань цін на продукцію, вартості матеріально-технічних ресурсів і логістичних ризиків.

Разом із тим застосування 4-ї групи пов'язане і з певними обмеженнями. Якщо ФОП-фермер у податковому періоді не дотримується хоча б однієї з установлених законодавством умов, він втрачає право на перебування у цій групі, а податкові наслідки визначаються за правилами, передбаченими Податковим кодексом України для таких випадків. Зокрема, у професійних роз'ясненнях вказується, що за недотримання сукупності вимог податок у поточному році може обчислюватися за підвищеним підходом – виходячи з 25 відсотків річної суми податку за кожний квартал перебування на 4-й групі [7, с. 34].

Отже, 4-та група єдиного податку для фізичних осіб-підприємців у фермерських господарствах є спеціальним податковим режимом, спрямованим на підтримку дрібних сільськогосподарських товаровиробників, насамперед сімейних фермерських господарств. Її застосування ґрунтується на дотриманні чітко визначених критеріїв щодо характеру діяльності, складу господарства, відсутності найманої праці, площі земельних угідь і офіційної реєстрації сімейного фермерського господарства (див. табл. 1.5). Такий режим поєднує елементи податкового стимулювання, легалізації сімейного аграрного бізнесу та підтримки економічної активності в сільській місцевості.

Важливими також постають питання державно підтримка та дотацій, а також програми, що реалізуються через Державну аграрну раду (ДАР), які відіграють ключову роль у фінансовому забезпеченні сільськогосподарських підприємств.

Основні умови застосування 4-ї групи єдиного податку фізичною особою-підприємцем – фермером

Умова	Зміст вимоги
Правовий статус	ФОП, який здійснює діяльність виключно в межах фермерського господарства, створеного за законом про ФГ
Вид діяльності	Вирощування, відгодівля, збирання, вилов, переробка та реалізація власно виробленої с/г продукції
Місце провадження діяльності	Діяльність (крім постачання продукції) здійснюється за податковою адресою платника
Трудові ресурси	Без найманих працівників; участь лише ФОП і членів його сім'ї
Склад сімейного господарства	Члени сім'ї у значенні ст. 3 СК України; створення сімейного фермерського господарства
Земельний банк	Угіддя у власності/користуванні членів господарства в межах орієнтовно 0,5–20 га загалом
Реєстраційні вимоги	Внесення відомостей про сімейне фермерське господарство до ЄДР, подання заяви до ДПС
База оподаткування	Нормативна грошова оцінка 1 га земельних ділянок відповідних категорій, а не дохід

Джерело: складено автором на основі Податкового кодексу України та офіційних роз'яснень ДПС щодо фермерського єдиного податку

Ці механізми компенсують частину виробничих витрат, стимулюють інвестиції в оновлення техніки та впровадження енергоефективних технологій, сприяють розвитку тваринництва та відновленню посівних площ після кризових явищ. Для бухгалтерського обліку й аудиту такі надходження мають специфічні вимоги: необхідність правильного визнання доходу та зобов'язань, документального підтвердження цільового використання коштів, класифікації за статтями фінансової звітності. Невідповідне відображення дотацій може призвести до викривлення фінансових результатів і порушень податкового та бюджетного контролю, тому компанії повинні запроваджувати внутрішні процедури контролю і вести окремий облік цільових надходжень.

РОЗДІЛ 2

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ТА ЗВІТНОСТІ ЗА СПРОЩЕНОЮ СИСТЕМОЮ ОПОДАТКУВАННЯ В ТОВ «ПАЛЬМІРА ГРУП»

2.1. Організаційно-економічна характеристика господарства

Товариство з обмеженою відповідальністю «Пальміра Груп» є суб'єктом малого підприємництва, що здійснює господарську діяльність на засадах приватної власності та підприємницької ініціативи. Організаційно-правова форма у вигляді товариства з обмеженою відповідальністю передбачає формування статутного капіталу за рахунок внесків учасників товариства, обмеження їх відповідальності розміром вкладів, а також функціонування підприємства відповідно до вимог чинного законодавства України та власного статуту. Управління підприємством здійснюється згідно з установчими документами, які визначають компетенцію загальних зборів учасників, виконавчого органу та, за наявності, наглядових органів.

Структура управління ТОВ «Пальміра Груп» є відносно простою, що відповідає масштабам діяльності та статусу малого підприємства. На чолі підприємства знаходиться директор, який здійснює поточне керівництво діяльністю та представляє товариство у відносинах з контрагентами, банківськими установами, державними органами. Функції з ведення бухгалтерського обліку можуть здійснюватися як штатним бухгалтером (бухгалтерською службою), так і на умовах аутсорсингу — шляхом укладання договору з аудиторською чи консалтинговою фірмою. Такий підхід є характерним для малих підприємств і дозволяє оптимізувати витрати на утримання управлінського персоналу.

За видом діяльності ТОВ «Пальміра Груп» належить до підприємств, що функціонують у сфері виробництва, торгівлі або надання послуг (конкретизується відповідно до статуту та фактичної діяльності). Специфіка основної діяльності визначає склад і структуру активів підприємства, особливості формування доходів і витрат, а також характер взаємовідносин з контрагентами. У господарській діяльності підприємства важливе місце

посідають операції з постачальниками та покупцями, що зумовлює значну роль розрахунків та управління дебіторською і кредиторською заборгованістю.

ТОВ «Пальміра Груп» є товариством з обмеженою відповідальністю, що здійснює господарську діяльність на підставі установчих документів, затверджених засновниками. Основний зміст діяльності підприємства пов'язаний із веденням сільськогосподарського виробництва, допоміжних робіт у рослинництві та оптовою торгівлею аграрною продукцією. За відкритими даними, підприємство здійснює змішане сільське господарство, а також оптову торгівлю зерном, необробленим тютюном, насінням і кормами.

Господарська діяльність підприємства має виробничо-торговельний характер. З одного боку, воно бере участь у процесі вирощування сільськогосподарської продукції, формує виробничі запаси, несе витрати на насіння, добрива, паливно-мастильні матеріали, оплату праці та інші ресурси. З іншого боку, підприємство реалізує частину продукції через оптові канали збуту, що формує його дохід і фінансовий результат. Така структура діяльності є типовою для аграрних підприємств, які поєднують виробництво, первинну доробку та продаж продукції.

У межах статутної діяльності підприємство може укладати господарські договори, набувати майнові та немайнові права, володіти основними засобами, відкривати рахунки в банках, самостійно планувати свою виробничу програму та розподіляти прибуток після виконання зобов'язань перед бюджетом і контрагентами. Це забезпечує йому господарську самостійність і можливість оперативно реагувати на зміни ринкової кон'юнктури. Наявність власної виробничої бази та зростання основних засобів у 2022–2024 рр. свідчать про поступове зміцнення матеріально-технічного потенціалу підприємства.

Особливістю господарської діяльності ТОВ «Пальміра Груп» є сезонність. У сільському господарстві результати виробництва залежать від природно-кліматичних умов, строків посіву й збирання врожаю, якості ґрунтів, забезпеченості технікою та обіговими коштами. Саме тому підприємство має підтримувати достатній рівень запасів, контролювати дебіторську заборгованість і забезпечувати ритмічність грошових надходжень. З аналізу

балансу видно, що в окремі роки підприємство суттєво нарощувало запаси і дебіторську заборгованість, що характерно для аграрного бізнесу в періоди активного виробництва та реалізації продукції.

Облікова політика ТОВ «Пальміра Груп» визначає сукупність принципів, методів і процедур, за допомогою яких господарські операції трансформуються у показники фінансової звітності. У контексті спрощеної системи оподаткування особливе значення має вибір методів оцінки запасів (за ідентифікованою собівартістю, середньозваженою собівартістю тощо), порядок нарахування амортизації основних засобів і нематеріальних активів, критерії визнання доходів і витрат, а також регламентація документообігу і розподіл відповідальності між працівниками. Чітко сформульована облікова політика забезпечує єдині підходи до відображення операцій, підвищує порівнянність звітності за роками та мінімізує ризики суб'єктивного трактування облікових рішень.

За умов спрощеної системи оподаткування особливо важливо забезпечити прозоре розмежування основних видів доходів і витрат підприємства. Для ТОВ «Пальміра Груп» доцільно виділяти у структурі доходів виручку від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), інші операційні доходи та інші доходи, а у складі витрат – собівартість реалізованої продукції, адміністративні, збутові й інші операційні витрати. Дані звіту про фінансові результати свідчать про зростання чистого доходу і чистого прибутку у 2024 р. порівняно з 2022 р., що підтверджує ефективність обліку доходів і витрат, але вказує на потребу в подальшій деталізації аналітичного обліку та автоматизації облікових процедур.

Для малого аграрного підприємства важливою складовою облікової системи є організація податкового обліку за єдиним податком, ПДВ, платою за землю та іншими обов'язковими платежами. Податкові розрахунки мають бути документально підтверджені первинними документами та узгоджені з даними бухгалтерського обліку, що зменшує ризики помилок у звітності та можливих штрафних санкцій з боку контролюючих органів. Окремий опис системи податкового обліку в дипломній роботі дозволить обґрунтувати доцільність удосконалення облікових реєстрів, впровадження внутрішніх процедур звірки

податкових зобов'язань і формування резервів для сплати податків як на пряму зниження податкових ризиків.

Діяльність аграрного підприємства має виражений сезонний характер, що зумовлює нерівномірний рух запасів, витрат і доходів протягом року. Облік на такому підприємстві повинен забезпечувати окреме відстеження витрат за культурами, етапами технологічного процесу, видами продукції, а також фіксацію урожайності, собівартості та результатів реалізації. З огляду на істотні коливання запасів, дебіторської заборгованості та грошових коштів за 2022–2024 роки, для ТОВ «Пальміра Груп» актуальним є впровадження розширеного аналітичного обліку витрат і доходів за напрямками діяльності, що дозволить точніше оцінювати прибутковість окремих культур та приймати рішення.

Балансові дані підприємства свідчать про зростання власного капіталу та одночасне скорочення поточних зобов'язань у 2024 році порівняно з 2022 роком, що є позитивною тенденцією з позицій фінансової стійкості. Зменшення кредиторської заборгованості та часткове скорочення дебіторської заборгованості покращують структуру оборотних активів і підвищують платоспроможність підприємства. Доцільно визначити основні коефіцієнти ліквідності й автономії, показати їх зміну у динаміці за роки та зробити висновки щодо здатності підприємства своєчасно виконувати свої зобов'язання.

Для підвищення достовірності облікових даних і попередження помилок на малому підприємстві необхідно сформувати елементи системи внутрішнього контролю. До таких елементів належать перевірка повноти й правильності оформлення первинних документів, регулярний контроль касових і банківських операцій, контроль за рухом запасів на складах, періодичне проведення інвентаризацій та систематична звірка розрахунків із контрагентами. Опис цих заходів у кваліфікаційній роботі дозволить обґрунтувати пропозиції щодо вдосконалення організації обліку й мінімізації ризиків викривлення фінансової звітності на ТОВ «Пальміра Груп».

Окрім обов'язкової фінансової звітності, підприємству доцільно формувати внутрішню управлінську звітність, орієнтовану на потреби керівництва. Така звітність може містити інформацію про доходи, витрати та прибуток у розрізі

центрів відповідальності, сільськогосподарських культур, видів продукції, сегментів ринку та основних контрагентів, що забезпечить більш глибоке розуміння структури та джерел формування фінансового результату. Для аграрного підприємства подання управлінської звітності у вигляді періодичних аналітичних таблиць і звітів дає змогу оперативно оцінювати прибутковість окремих напрямів діяльності та коригувати виробничу й збутову політику.

Статус малого підприємства підтверджується сукупністю кількісних показників, до яких належать чисельність працівників, обсяг річного доходу та балансова вартість активів (див. табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Ключові показники фінансового стану та результатів діяльності

ТОВ «Пальміра Груп» за 2022–2024 роки

Показник	Одиниця виміру	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Характеристика зміни 2024/2022
Валюта балансу (активи всього)	тис. грн.	28133,9	34455,8	27246,3	Невелике зменшення при зміні структури активів
Необоротні активи	тис. грн.	3948,3	7018,7	10071,5	Значне зростання за рахунок інвестицій в основні засоби
Оборотні активи	тис. грн.	24185,6	27437,1	17174,8	Скорочення, зокрема через зменшення дебіторської заборгованості
Власний капітал	тис. грн.	5995,6	7674,2	14173,4	Істотне зростання за рахунок нерозподіленого прибутку
Поточні зобов'язання	тис. грн.	22138,3	26781,6	13072,9	Помітне скорочення, поліпшення платоспроможності
Чистий дохід від реалізації	тис. грн.	9184,2	21530,5	45990,6	Зростання у 5 разів, розширення масштабів діяльності
Чистий прибуток	тис. грн.	68,0	1678,6	6499,2	Дуже суттєве зростання прибутковості

Джерело: складено автором на основі ТОВ «Пальміра Груп»

За даними фінансової звітності за 2022–2024 роки у табл. 2.1 наведено вартість активів ТОВ «Пальміра Груп» (валюта балансу) знаходиться в межах, характерних для малих підприємств: у 2022 році вона становила 28133,9 тис. грн, у 2023 році - 34455,8 тис. грн, у 2024 році - 27246,3 тис. грн. Такий рівень масштабів діяльності свідчить про відносно невеликий розмір підприємства, але водночас про достатньо вагому присутність на відповідному сегменті ринку.

Упродовж аналізованого періоду структура активів ТОВ «Пальміра Груп» зазнала суттєвих змін. Частка необоротних активів зросла за рахунок збільшення вартості основних засобів, що може свідчити про інвестиції у матеріально-технічну базу, оновлення обладнання або розширення виробничих потужностей (див. табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Структурні показники та темпи зростання діяльності

ТОВ «Пальміра Груп»

Показник	Одиниці	2022 р.	2023 р.	2024 р.	2024 р. до 2022 р., %
Частка необоротних активів у активах	%	14,0	20,4	36,9	+22,9 п.п.
Частка оборотних активів у активах	%	86,0	79,6	63,1	-22,9 п.п.
Частка власного капіталу у валюті балансу	%	21,3	22,3	52,0	+30,7 п.п.
Частка поточних зобов'язань у валюті балансу	%	78,7	77,7	48,0	-30,7 п.п.
Темп зростання чистого доходу (до 2022 р.)	разів	1,00	2,34	5,01	+401,0
Темп зростання чистого прибутку (до 2022 р.)	разів	1,00	24,69	95,58	+9458,0

Джерело: складено автором на основі ТОВ «Пальміра Груп»

Оборотні активи, навпаки, у 2024 році скоротилися порівняно з 2022 роком, що було зумовлено, зокрема, зменшенням обсягу дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги. Такі зміни відображають як особливості операційного циклу підприємства, так і результати управлінських рішень щодо політики розрахунків з контрагентами.

У структурі пасиву підприємства суттєву роль відіграє власний капітал, величина якого за 2022–2024 роки істотно зросла за рахунок накопичення нерозподіленого прибутку. Це свідчить про позитивні фінансові результати діяльності та тенденцію до зміцнення фінансової стійкості. Водночас у пасиві значною є частка поточних зобов'язань, пов'язаних із розрахунками з постачальниками, бюджетом, працівниками та іншими кредиторами. Скорочення обсягу поточних зобов'язань у 2024 році порівняно з 2022 роком

може свідчити про поліпшення платоспроможності та більш зважену політику управління борговим навантаженням.

Фінансові результати діяльності ТОВ «Пальміра Груп» за 2022–2024 роки характеризуються значним зростанням обсягів чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) та чистого прибутку. Так, чистий дохід підприємства збільшився з 9184,2 тис. грн у 2022 році до 45990,6 тис. грн у 2024 році, а чистий прибуток — з 68,0 тис. грн до 6499,2 тис. грн за той самий період. Це свідчить про розширення масштабів діяльності, підвищення ефективності використання ресурсів та успішність обраної стратегії розвитку підприємства.

Разом з тим динаміка основних фінансово-економічних показників ТОВ «Пальміра Груп» супроводжується зміною структури активів і джерел їх фінансування, що потребує належної організації бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю. Зростання обсягів операцій, збільшення вартості основних засобів, суттєві коливання оборотних активів та зобов'язань посилюють вимоги до якості облікової інформації, що формується в системі бухгалтерського обліку підприємства.

Вибір ТОВ «Пальміра Груп» на користь спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності обумовлений бажанням оптимізувати податкове навантаження й адміністративні витрати, пов'язані з веденням обліку. Застосування єдиного податку спрощує порядок визначення податкових зобов'язань, зменшує кількість видів звітності та спрощує їх форму, однак покладає на підприємство відповідальність за правильність відображення доходів і витрат, ведення розрахунків з контрагентами й бюджетом. У цих умовах особливого значення набуває належна організація обліку та звітності, яка забезпечить прозорість фінансових потоків, своєчасність подання звітності та мінімізацію податкових ризиків.

Отже, організаційно-економічні особливості ТОВ «Пальміра Груп» визначаються його статусом малого підприємства, організаційно-правовою формою товариства з обмеженою відповідальністю, специфікою основного виду діяльності, масштабами та динамікою фінансово-економічних показників. У поєднанні з обраною спрощеною системою оподаткування це формує специфічні

вимоги до побудови системи бухгалтерського обліку й фінансової звітності, що й зумовлює доцільність поглибленого аналізу їх організації та пошуку напрямів удосконалення.

2.2. Аналіз фінансового стану та результатів діяльності господарства

Аналіз фінансового стану ТОВ «Пальміра Груп» ґрунтується на даних балансу та звіту про фінансові результати за 2022–2024 роки. Такий аналіз дає змогу оцінити динаміку майнового стану, структуру джерел фінансування, рівень ліквідності та платоспроможності, а також ефективність використання ресурсів підприємства. Особливу увагу приділено оцінці змін, що відбулися у структурі активів і пасивів, а також тенденціям формування фінансових результатів у контексті застосування спрощеної системи оподаткування.

Для аналізу та оцінки майнового стану та структури джерел фінансування розглянемо динаміку валюти балансу та структуру активів і пасивів підприємства за 2022–2024 роки (табл. 2.3).

За даними таблиці 2.3, у 2022–2023 рр. валюта балансу зросла з 28133,9 тис. грн до 34455,8 тис. грн, що свідчить про розширення майнової бази підприємства. У 2024 р. відбулося певне зменшення активів до 27246,3 тис. грн, однак це зниження супроводжується значною зміною структури активів. Частка необоротних активів зросла з 14,0% у 2022 р. до 36,9% у 2024 р., що зумовлено збільшенням вартості основних засобів більш ніж удвічі.

Таблиця 2.3

Динаміка та структура активів ТОВ «Пальміра Груп» за 2022–2024 рр.

Показник	2022 р.	2023 р.	2024 р.
Необоротні активи, тис. грн	3948,3	7018,7	10071,5
Оборотні активи, тис. грн	24185,6	27437,1	17174,8
Разом активів (валюта балансу), тис. грн	28133,9	34455,8	27246,3
Частка необоротних активів у активах, %	14,0	20,4	36,9
Частка оборотних активів у активах, %	86,0	79,6	63,1

Джерело: складено автором на основі ТОВ «Пальміра Груп»

Це може свідчити про активізацію інвестиційної діяльності, оновлення та розширення матеріально-технічної бази підприємства.

Оборотні активи у 2024 р. зменшилися порівняно з 2022 р. на 7010,8 тис. грн, їх частка в активах скоротилася з 86,0% до 63,1%. Така динаміка пов'язана насамперед зі зменшенням дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги та коригуванням обсягу запасів. З одного боку, це може свідчити про посилення платіжної дисципліни з боку покупців і більш консервативну кредитну політику підприємства, з іншого — про скорочення обсягів операційного циклу, що потребує додаткової оцінки в поєднанні з показниками доходу.

Структуру джерел фінансування діяльності ТОВ «Пальміра Груп» наведено в табл. 2.4.

Таблиця 2.4

**Динаміка та структура капіталу і зобов'язань ТОВ «Пальміра Груп»
за 2022–2024 рр.**

Показник	2022 р.	2023 р.	2024 р.
Власний капітал, тис. грн	5995,6	7674,2	14173,4
Поточні зобов'язання, тис. грн	22138,3	26781,6	13072,9
Разом пасивів, тис. грн	28133,9	34455,8	27246,3
Частка власного капіталу, %	21,3	22,3	52,0
Частка поточних зобов'язань, %	78,7	77,7	48,0

Джерело: складено автором на основі ТОВ «Пальміра Груп»

Як видно з таблиці 2.4, у 2022–2023 рр. діяльність підприємства переважно фінансувалася за рахунок поточних зобов'язань, частка яких у пасиві становила понад 77%. Це свідчить про значну залежність від кредиторів і кредитних ресурсів, що підвищувало ризики платоспроможності. У 2024 р. відбулося принципове зрушення в структурі джерел фінансування: частка власного капіталу зросла до 52,0%, тоді як частка поточних зобов'язань зменшилася до 48,0%. Зростання власного капіталу зумовлено, насамперед, суттєвим збільшенням нерозподіленого прибутку, що є позитивною тенденцією з точки зору фінансової стійкості.

Отже, за аналізований період ТОВ «Пальміра Груп» пройшло шлях від значної залежності від позикових джерел до більш збалансованої структури капіталу, що свідчить про зміцнення фінансової незалежності й підвищення кредитоспроможності підприємства.

Для оцінки ліквідності та платоспроможності і здатності підприємства своєчасно погашати свої короткострокові зобов'язання розрахуємо основні показники ліквідності за 2022–2024 рр. (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

Показники ліквідності ТОВ «Пальміра Груп» за 2022–2024 рр.

Показник	Формула	2022 р.	2023 р.	2024 р.
Коефіцієнт поточної ліквідності	Оборотні активи / Поточні зобов'язання	1,09	1,03	1,31
Коефіцієнт швидкої ліквідності	(Оборотні активи – Запаси) / Поточні зобов'язання	0,91	0,28	0,51
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	Грошові кошти / Поточні зобов'язання	~0,00	0,12	0,03

Джерело: складено автором на основі ТОВ «Пальміра Груп»

Коефіцієнт поточної ліквідності у 2022 р. становив 1,09, що лише незначно перевищує мінімально допустиме значення (1,0–1,5). У 2023 р. він дещо знизився до 1,03, що свідчить про певне напруження в платоспроможності. У 2024 р. цей показник зріс до 1,31, що можна оцінити як покращення здатності підприємства погашати поточні зобов'язання за рахунок оборотних активів.

Коефіцієнт швидкої ліквідності, який враховує лише найбільш ліквідну частину оборотних активів (за винятком запасів), протягом 2022–2024 рр. був нижчим за рекомендовані значення (0,7–1,0). Особливо низьким він був у 2023 р. (0,28), що означає значну залежність платоспроможності від реалізації запасів і пов'язаний із високою часткою запасів у структурі оборотних активів. У 2024 р. показник підвищився до 0,51, проте все ще залишався нижчим за бажаний рівень, що свідчить про збереження певних ризиків ліквідності.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності у 2022 р. був практично нульовим через незначний залишок грошових коштів. У 2023 р. він зріс до 0,12 завдяки накопиченню грошових коштів і їх еквівалентів, але в 2024 р. знову знизився до

близько 0,03 унаслідок скорочення грошових коштів на кінець періоду. Це свідчить про те, що підприємство не має достатнього запасу миттєво ліквідних активів для негайного погашення частини поточних зобов'язань і вимушене покладатися на надходження від поточної діяльності.

Узагальнюючи, можна зазначити, що ліквідність ТОВ «Пальміра Груп» упродовж 2022–2024 рр. перебувала на задовільному, але дещо напруженому рівні. Позитивною тенденцією є зростання коефіцієнта поточної ліквідності у 2024 р. та зменшення обсягу короткострокових зобов'язань, однак низькі значення коефіцієнтів швидкої й абсолютної ліквідності свідчать про необхідність посилення контролю за грошовими потоками та структурою оборотних активів.

Для аналізу і оцінки фінансової стійкості розглянемо коефіцієнт автономії (частка власного капіталу в загальній сумі джерел фінансування) та пов'язані з ним показники.

Таблиця 2.6

Показники фінансової стійкості ТОВ «Пальміра Груп» за 2022–2024 рр.

Показник	Формула	2022 р.	2023 р.	2024 р.
Коефіцієнт автономії	Власний капітал / Активи	0,21	0,22	0,52
Коефіцієнт маневреності власного капіталу (орієнтовно)	Оборотні активи – Поточні зобов'язання / Власний капітал	0,30	0,09	0,22

Джерело: складено автором на основі ТОВ «Пальміра Груп»

Коефіцієнт автономії у 2022–2023 рр. становив 0,21–0,22, що свідчило про домінування позикових джерел фінансування в структурі капіталу. У 2024 р. він зріс до 0,52, тобто понад половина активів підприємства фінансується за рахунок власного капіталу. Це є істотним покращенням фінансової стійкості, зменшує залежність підприємства від кредиторів та кредитних установ і підвищує рівень його фінансової незалежності.

Фінансові результати діяльності підприємства проаналізуємо на основі динаміки доходів, витрат і прибутку (табл. 2.7).

Показники результатів діяльності ТОВ «Пальміра Груп» за 2022–2024 рр.

Показник	2022 р.	2023 р.	2024 р.
Чистий дохід від реалізації, тис. грн	9184,2	21530,5	45990,6
Разом доходи, тис. грн	9817,9	22515,5	46162,2
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн	8490,7	20053,6	39334,7
Разом витрати, тис. грн	9749,9	20836,9	39663,0
Фінансовий результат до оподаткування, тис. грн	68,0	1678,6	6499,2
Чистий прибуток, тис. грн	68,0	1678,6	6499,2

Джерело: складено автором на основі ТОВ «Пальміра Груп»

За аналізований період чистий дохід від реалізації зріс у 5 разів: з 9184,2 тис. грн у 2022 р. до 45990,6 тис. грн у 2024 р. При цьому витрати також збільшилися, але темп їх зростання був нижчим, ніж темп зростання доходів, що забезпечило суттєве зростання прибутку. Чистий прибуток підприємства збільшився з 68,0 тис. грн у 2022 р. до 6499,2 тис. грн у 2024 р., тобто більш ніж у 95 разів, що є надзвичайно позитивною динамікою.

Розрахуємо основні показники рентабельності (табл. 2.8).

Таблиця 2.8

Показники рентабельності ТОВ «Пальміра Груп» за 2022–2024 рр.

Показник	Формула	2022 р.	2023 р.	2024 р.
Рентабельність продажу, %	$\text{Прибуток} / \text{Чистий дохід} \times 100$	0,7	7,8	14,1
Рентабельність активів (ROA), %	$\text{Прибуток} / \text{Середні активи} \times 100$	0,2	5,3	25,0

Джерело: складено автором на основі ТОВ «Пальміра Груп»

Рентабельність продажу у 2022 р. становила близько 0,7%, що свідчить про мінімальну маржу прибутку на одиницю реалізованої продукції. У 2023 р. цей показник зріс до приблизно 7,8%, а у 2024 р. досяг орієнтовно 14,1%, що відповідає високому рівню прибутковості реалізації. Це означає, що підприємство не лише наростило обсяги продажу, а й суттєво підвищило ефективність управління витратами.

Рентабельність активів (ROA), яка показує, який прибуток отримує підприємство з кожної гривні, вкладеної в активи, у 2022 р. була майже нульовою, у 2023 р. досягла близько 5,3%, а в 2024 р. - близько 25%. Така

динаміка свідчить про значне підвищення ефективності використання майнового потенціалу ТОВ «Пальміра Груп» та підтверджує позитивну тенденцію у його фінансово-господарській діяльності.

Узагальнюючи результати аналізу, можна зробити висновок, що впродовж 2022–2024 рр. ТОВ «Пальміра Груп» демонструє зміцнення фінансової стійкості, покращення структури капіталу, зростання ліквідності та значне підвищення рентабельності. Водночас наявні певні ризики, пов'язані з недостатнім рівнем швидкої та абсолютної ліквідності, а також залежністю платоспроможності від ефективності управління оборотними активами. Це зумовлює необхідність подальшого вдосконалення системи обліку й внутрішнього контролю, що буде розглянуто в наступних підрозділах.

2.3. Діючий порядок ведення обліку та складання звітності у ТОВ «Пальміра Груп»

Організація бухгалтерського обліку в ТОВ «Пальміра Груп» здійснюється відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», Податкового кодексу України, національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку, а також внутрішніх регламентів підприємства. Як суб'єкт малого підприємництва, підприємство має можливість застосовувати спрощені підходи до ведення обліку та складання фінансової звітності, що закріплюється в обліковій політиці та відповідних організаційно-розпорядчих документах.

Функції з ведення бухгалтерського обліку в ТОВ «Пальміра Груп» покладені на бухгалтерську службу (або окремого бухгалтера), яка підпорядковується безпосередньо керівнику підприємства. До основних завдань бухгалтерії належать: своєчасне та повне відображення господарських операцій у системі бухгалтерських рахунків, організація документообігу, формування регістрів синтетичного й аналітичного обліку, складання фінансової та податкової звітності, а також забезпечення контролю за збереженням активів і

дотриманням фінансової дисципліни. У разі використання аутсорсингу частина цих функцій може виконуватися спеціалізованою обліковою чи консалтинговою компанією, однак відповідальність за організацію обліку в будь-якому разі несе керівник підприємства.

Облікова політика ТОВ «Пальміра Груп» визначає сукупність принципів, методів і процедур, які використовуються підприємством для ведення бухгалтерського обліку. У ній закріплюються: форма ведення бухгалтерського обліку (журнально-ордерна, спрощена, автоматизована), робочий план рахунків з переліком синтетичних і аналітичних рахунків, методи оцінки запасів (за собівартістю придбання, середньозваженою собівартістю тощо), порядок нарахування амортизації основних засобів, визнання доходів і витрат, створення забезпечень і резервів. З огляду на статус малого підприємства та застосування спрощеної системи оподаткування, в обліковій політиці можуть передбачатися спрощені варіанти оцінки й обліку окремих об'єктів, за умови дотримання вимог НП(С)БО.

Організація документообігу на підприємстві здійснюється на основі затвердженого графіка документообігу, у якому визначаються перелік первинних документів, відповідальні особи за їх складання та рух, строки передачі документів до бухгалтерії, а також порядок їх зберігання та архівування. Для оформлення господарських операцій використовуються як типові форми первинних документів, затверджені відповідними нормативними актами, так і внутрішні форми, розроблені самим підприємством. Особлива увага приділяється правильності оформлення документів, що підтверджують виникнення доходів, витрат, зобов'язань та розрахунків із контрагентами, оскільки вони є базою як для бухгалтерського, так і для податкового обліку.

Розглянемо елементи облікового процесу у таблиці 2.9.

Діючий порядок ведення обліку в ТОВ «Пальміра Груп» передбачає поєднання обов'язкової фінансової та податкової звітності з елементами внутрішньої управлінської звітності. На основі даних синтетичного й аналітичного обліку формується річна фінансова звітність, а також податкові декларації з єдиного податку, ПДВ та інших обов'язкових платежів, що

забезпечує виконання вимог чинного законодавства та інформаційне забезпечення управлінських рішень.

Таблиця 2.9

**Діючий порядок організації бухгалтерського обліку в
ТОВ «Пальміра Груп»**

Елемент обліку	Зміст діючого порядку
Нормативна база	Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», НП(С)БО, наказ про облікову політику підприємства
Форма бухгалтерського обліку	Журнально-ордерна / автоматизована (на базі облікової програми, наприклад, М.Е.Дос, тощо)
Аналітичний облік	Ведеться за видами продукції, контрагентами, договорами, статтями доходів і витрат
Первинні документи	Типові форми накладних, актів, платіжних доручень, касових ордерів; внутрішні форми для обліку с/г витрат
Документообіг	Затверджений графік руху документів: від місця виникнення операції до бухгалтерії та архіву
Відповідальні особи	Директор, головний бухгалтер, матеріально відповідальні особи (комірник, бригадир, касир)
Інвентаризація	Проводиться не рідше одного разу на рік, а також при зміні матеріально відповідальних осіб
Внутрішній контроль	Перевірка повноти відображення операцій, звірки з контрагентами, контроль касових і банківських операцій

Джерело: складено автором на основі ТОВ «Пальміра Груп»

ТОВ «Пальміра Груп», застосовуючи спрощену систему оподаткування, веде облік доходів (а за потреби - доходів і витрат) відповідно до вимог Податкового кодексу. Для цього можуть бути використані спеціальні журнали або реєстри, що містять інформацію про суму отриманого доходу, дату та зміст операції, контрагента, форму розрахунків. Такий облік ведеться паралельно з бухгалтерським обліком і є основою для заповнення податкової звітності платника єдиного податку. Водночас дані податкового обліку повинні узгоджуватися з показниками бухгалтерського обліку, що вимагає належної організації аналітичних рахунків і реєстрів.

Бухгалтерський облік на підприємстві ведеться із застосуванням автоматизованої облікової системи (типової або спеціалізованої конфігурації), яка забезпечує відображення господарських операцій за рахунками бухгалтерського обліку, формування оборотно-сальдових відомостей, аналітичних розробок, а також автоматичне формування фінансової звітності. Використання програмного забезпечення дозволяє зменшити трудомісткість облікових процедур, мінімізувати ризик арифметичних помилок, забезпечити оперативний доступ до необхідної інформації для прийняття управлінських рішень.

Складання фінансової звітності ТОВ «Пальміра Груп» здійснюється у відповідності до вимог НП(С)БО та з урахуванням статусу підприємства як суб'єкта малого підприємництва. Підприємство має право подавати фінансову звітність за спрощеними формами, що передбачають укрупнене відображення статей активів, зобов'язань, власного капіталу, доходів і витрат. При цьому забезпечується зіставність показників за попередні періоди, розкривається інформація про облікову політику та суттєві обставини, які впливають на оцінку фінансового стану і результатів діяльності. Звітність складається, як правило, за рік, а за потреби - і за проміжні періоди, та подається у встановлені строки до контролюючих органів і власників.

Розглянемо види фінансової та податкової звітності в ТОВ «Пальміра Груп»» (див. табл. 2.10).

Дані таблиці 2.10 свідчать, що діючий порядок ведення обліку та складання звітності в ТОВ «Пальміра Груп» забезпечує виконання як фінансових, так і податкових вимог, охоплюючи як зовнішню (обов'язкову), так і внутрішню (управлінську) звітність.

Фінансова та податкова звітність формується на основі даних синтетичного й аналітичного обліку з визначеною періодичністю та розподілом відповідальності між працівниками, що сприяє своєчасному поданню звітів і дотриманню законодавства. Наявність внутрішньої управлінської звітності за культурами, центрами відповідальності та контрагентами підсилює

інформаційне забезпечення керівництва, дозволяючи пов'язати результати діяльності з організацією облікового процесу та використовувати облікові дані для прийняття управлінських рішень.

Таблиця 2.10

**Діючий порядок складання фінансової та податкової звітності
в ТОВ «Пальміра Груп»»**

Вид звітності	Форма / зміст	Періодичність	Відповідальний	Джерела даних
Фінансова звітність (спрощена)	Баланс, Звіт про фінансові результати за спрощеними формами	1 раз на рік	Головний бухгалтер	Синтетичний і аналітичний облік, оборотно-сальдові відомості
Податкова звітність з єдиного податку	Декларація платника єдиного податку	Квартально / річно	Бухгалтер	Реєстри доходів, дані банківських виписок
Податкова декларація з ПДВ	Декларація з ПДВ, додатки	Щомісяця / квартално	Бухгалтер	Реєстр податкових накладних, обороти за рахунками розрахунків з бюджетом
Звітність з ЄСВ та ПДФО	Єдиний звіт з ЄСВ/ПДФО	Щокварталу	Бухгалтер з кадрів/ЗП	Табелі обліку робочого часу, розрахунок зарплати
Статистична звітність	Форми за вимогами органів статистики	За запитом / періодично	Бухгалтер, економіст	Дані фінобліку, виробничі показники
Управлінська звітність (внутрішня)	Звіти по культурах, контрагентах, центрах відповідальності	Щомісяця / квартално	Директор, головбух	Аналітичні таблиці доходів і витрат, дані облікової програми

Джерело: складено автором на основі ТОВ «Пальміра Груп»

Розглянемо порядок обліку до вже зробленого аналізу балансу й фінансових результатів ТОВ «Пальміра Груп»» у табл. 2.11.

**Взаємозв'язок діючого порядку обліку та ключових фінансових показників
ТОВ «Пальміра Груп»**

Показник	2022 р. (тис. грн)	2024 р. (тис. грн)	Коротка характеристика та зв'язок з обліком
Валюта балансу	28133,9	27246,3	Збереження масштабу діяльності при зміні структури активів
Необоротні активи	3948,3	10071,5	Зростання через інвестиції в основні засоби, відображені в обліку як капітальні та амортизація
Власний капітал	5995,6	14173,4	Збільшення за рахунок нерозподіленого прибутку, сформованого за даними обліку доходів і витрат
Поточні зобов'язання	22138,3	13072,9	Скорочення боргового навантаження завдяки контролю розрахунків з контрагентами
Чистий дохід від реалізації	9184,2	45990,6	Зростання виручки, відображеної за правилами облікової політики та податкового обліку
Чистий прибуток	68,0	6499,2	Значне підвищення ефективності діяльності, результат системного обліку доходів і витрат

Джерело: складено автором на основі ТОВ «Пальміра Груп»

Вказана таблиця показує, що «діючий порядок обліку» не абстрактний, а прямо проявляється у фінансових показниках.

Табличні дані 2.11 свідчать, що за 2022–2024 роки ТОВ «Пальміра Груп» продемонструвало загалом позитивну динаміку ключових фінансових показників, попри незначне скорочення валюти балансу у 2024 році. Валюта балансу практично зберіглася на рівні 2022 року, проте її структура суттєво змінилася: значно зросла частка необоротних активів за рахунок інвестицій в основні засоби, тоді як оборотні активи скоротилися, зокрема через зменшення дебіторської заборгованості.

Власний капітал підприємства істотно збільшився внаслідок накопичення нерозподіленого прибутку, що свідчить про зміцнення фінансової стійкості та підвищення автономії від зовнішніх джерел фінансування. Одночасно відбулося помітне скорочення поточних зобов'язань, яке позитивно вплинуло на платоспроможність та зниження боргового навантаження.

Особливо показовим є різке зростання чистого доходу від реалізації (майже у п'ять разів) та багаторазове збільшення чистого прибутку, що підтверджує розширення масштабів діяльності й підвищення ефективності використання ресурсів. У сукупності ці зміни свідчать про те, що діючий порядок обліку та управління фінансовими ресурсами забезпечує підприємству можливість не лише підтримувати, а й нарощувати фінансові результати, водночас потребуючи подальшої уваги до структури активів та оптимізації оборотного капіталу.

Податкова звітність ТОВ «Пальміра Груп» як платника єдиного податку включає подання податкової декларації платника єдиного податку — юридичної особи та інших форм звітності, передбачених податковим законодавством (зокрема, щодо податку на доходи найманих працівників, єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування тощо). Важливою вимогою є узгодженість показників фінансової та податкової звітності, що забезпечується за рахунок правильно організованого облікового процесу та постійного контролю за коректністю відображення операцій.

Елементом організації обліку в ТОВ «Пальміра Груп» є система внутрішнього контролю, яка охоплює перевірку правильності оформлення первинних документів, своєчасності їх подання до бухгалтерії, відповідності відображення операцій у регістрах обліку, а також контролю за дотриманням встановлених лімітів і нормативів (наприклад, щодо залишків готівки в касі, строків розрахунків з контрагентами, використання матеріальних ресурсів). На малих підприємствах внутрішній контроль, як правило, менш формалізований, ніж на великих, однак його ефективність значною мірою залежить від особистої участі керівника та рівня професійної підготовки бухгалтера.

У цілому діючий порядок ведення обліку та складання звітності в ТОВ «Пальміра Груп» відповідає вимогам чинного законодавства, однак потребує подальшого вдосконалення в частині посилення аналітичності обліку, оптимізації документообігу, підвищення рівня автоматизації та формалізації процедур внутрішнього контролю. Це особливо актуально в умовах зростання масштабів діяльності підприємства та ускладнення його фінансово-господарських операцій, що зумовлює необхідність розробки та

впровадження заходів з удосконалення облікової системи, які будуть розглянуті в наступному розділі.

Організація бухгалтерського обліку на ТОВ «Пальміра Груп» здійснюється з урахуванням вимог спрощеної системи оподаткування, що передбачає ведення обліку доходів, витрат і розрахунків у спрощеному форматі з мінімізацією зайвих реєстрів, але з дотриманням нормативних вимог до повноти та достовірності даних. Базою для формування інформації є первинні документи (договори, накладні, акти виконаних робіт, касові та банківські документи), дані яких систематизуються в облікових реєстрах та узагальнюються у фінансовій і податковій звітності (див. табл. 2.12).

Для малого підприємства ключовими завданнями організації обліку є забезпечення простоти ведення, можливості оперативного аналізу та коректного відображення операцій для цілей оподаткування.

Наведені в таблиці 2.12 реєстри відображають спрощений, але логічно завершений підхід до організації обліку в ТОВ «Пальміра Груп». Вони охоплюють основні об'єкти обліку малого підприємства: доходи і витрати, грошові кошти, розрахунки з контрагентами, необоротні активи, податкові зобов'язання та розрахунки з персоналом.

Таке структурування облікової інформації забезпечує безперервність облікового процесу: від первинних документів до підсумкових показників фінансової та податкової звітності, а також дозволяє адаптувати систему обліку до потреб управлінського аналізу.

Розглянемо як саме ці реєстри корелюються з показниками спрощеної звітності (баланс, звіт про фінансові результати, декларація платника єдиного податку) у таблиці 2.13.

Склад та призначення основних реєстрів спрощеного обліку

ТОВ «Пальміра Груп»

№ з/п	Реєстр (журнал, відомість)	Основне призначення	Основні джерела інформації
1	Реєстр обліку доходів від реалізації продукції	Узагальнення даних про виручку від реалізації за видами продукції, покупцями та періодами; формування показників чистого доходу	Договори, накладні, видаткові акти, банківські виписки
2	Реєстр обліку витрат (собівартості реалізованої продукції)	Групування виробничих витрат за статтями та видами продукції, розрахунок собівартості реалізації	Лімітно-забірні картки, акти списання, таблиці, наряди
3	Журнал обліку грошових коштів у касі і на рахунках	Відображення руху готівки та безготівкових коштів, контроль збереження та цільового використання	Касові ордери, банківські виписки, платіжні доручення
4	Відомість розрахунків з постачальниками та покупцями	Облік дебіторської та кредиторської заборгованості, контроль своєчасності розрахунків	Договори, накладні, акти звірки, платіжні документи
5	Відомість обліку основних засобів та амортизації	Облік наявності та руху основних засобів, нарахування амортизації за обраним методом	Акти введення в експлуатацію, інвентарні картки, накази
6	Відомість обліку податкових зобов'язань та податкового кредиту (для ПДВ, за наявності)	Систематизація податкових накладних, формування бази для декларації з ПДВ	Податкові накладні, реєстр податкових накладних
7	Реєстр обліку доходів і витрат для цілей єдиного податку	Узагальнення показників доходів і витрат у розрізі звітних періодів для заповнення декларації платника єдиного податку	Дані реєстрів доходів, витрат, грошових коштів
8	Відомість обліку витрат на оплату праці та нарахувань	Облік розрахунків із працівниками, нарахування заробітної плати, податків і внесків	Табелі обліку робочого часу, розрахунково-платіжні відомості

Джерело: складено автором на основі ТОВ «Пальміра Груп»

Дані у таблиці 2.13 демонструє логічний зв'язок між обліковими реєстрами та показниками спрощеної фінансової й податкової звітності ТОВ «Пальміра Груп».

Взаємозв'язок реєстрів обліку зі спрощеною фінансовою та податковою звітністю ТОВ «Пальміра Груп»

Регістр / блок обліку	Ключові показники звітності, що формуються на його основі	Форма звітності
Реєстр доходів від реалізації	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	Звіт про фінансові результати (спрощена форма)
Реєстр витрат (собівартість, інші витрати)	Собівартість реалізованої продукції, інші операційні витрати	Звіт про фінансові результати
Відомість основних засобів та амортизації	Первісна вартість, знос, залишкова вартість основних засобів	Баланс (необоротні активи)
Журнал обліку грошових коштів	Залишки грошових коштів на кінець періоду	Баланс (грошові кошти та їх еквіваленти)
Відомість розрахунків із постачальниками та покупцями	Сальдо дебіторської та кредиторської заборгованості	Баланс (дебіторська/кредиторська заборгованість)
Реєстр податкових зобов'язань та податкового кредиту (ПДВ)	Податкові зобов'язання, податковий кредит, сума ПДВ до сплати/відшкодування	Декларація з ПДВ
Реєстр доходів і витрат для єдиного податку	Загальна сума доходів (а за потреби — витрат) у розрізі звітних періодів	Декларація платника єдиного податку
Відомість обліку витрат на оплату праці та нарахувань	Витрати на оплату праці, суми ЄСВ, ПДФО, військового збору	Фінзвітність, звіти з ЄСВ/ПДФО

Джерело: складено автором на основі ТОВ «Пальміра Груп»

Для кожного виду реєстру визначено, які саме показники звітності він забезпечує, що дає змогу чітко простежити шлях руху інформації: від первинних документів і аналітичних записів до підсумкових рядків звітних форм. Такий підхід сприяє прозорості облікового процесу, полегшує контроль за повнотою й коректністю відображення господарських операцій і створює основу для подальшої автоматизації спрощеної системи обліку та звітності.

Отже, діючий порядок організації спрощеного бухгалтерського обліку в ТОВ «Пальміра Груп» ґрунтується на використанні системи взаємопов'язаних реєстрів, які забезпечують узгодженість даних фінансової, податкової та

управлінської звітності. Чітке розмежування регістрів за об'єктами обліку (доходи, витрати, розрахунки, основні засоби, податки) дає змогу не лише виконувати вимоги спрощеної системи оподаткування, а й оперативно отримувати інформацію для аналізу фінансових результатів і прийняття управлінських рішень. У подальшому саме ця структура облікових регістрів може бути основою для удосконалення, зокрема, шляхом автоматизації та розширення аналітики за видами діяльності і контрагентами.

РОЗДІЛ 3
НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ТА ЗВІТНОСТІ СУБ'ЄКТІВ
МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА
(на прикладі ТОВ «Пальміра Груп»)

3.1. Автоматизація обліку і складання спрощеної фінансової звітності
у господарстві

Сучасні умови господарювання, зростання обсягів інформації та ускладнення фінансово-господарських операцій зумовлюють необхідність широкого впровадження інформаційних технологій у систему бухгалтерського обліку суб'єктів малого підприємництва. Для підприємств, які застосовують спрощену систему оподаткування, автоматизація обліку та звітності є не лише засобом зниження трудомісткості облікових процесів, а й важливим чинником підвищення якості та оперативності облікової інформації.

Впровадження автоматизованої системи обліку в ТОВ «Пальміра Груп» доцільно розглядати як комплексний проєкт, що охоплює:

- вибір програмного продукту, який підтримує роботу за спрощеною системою оподаткування та формування регламентованої фінансової і податкової звітності для малих підприємств;

- налаштування системи відповідно до облікової політики підприємства, структури його діяльності, робочого плану рахунків і потреб управлінської звітності;

- навчання персоналу, відповідального за ведення обліку та роботу з програмою;

- інтеграцію облікової системи з іншими інформаційними ресурсами (клієнт-банки, електронні сервіси контролюючих органів, системи електронного документообігу).

З огляду на статус малого підприємства, для ТОВ «Пальміра Груп» доцільним є використання типової облікової програми, яка має спеціальні конфігурації для малих підприємств і платників єдиного податку. Це дасть змогу:

- автоматизувати введення первинних документів (накладних, актів виконаних робіт, платіжних документів, касових ордерів) з одночасним формуванням бухгалтерських проводок;

- забезпечити автоматичне групування доходів і витрат відповідно до вимог податкового та бухгалтерського обліку;

- формувати реєстри обліку доходів (і витрат) платника єдиного податку для заповнення податкової декларації;

- автоматично генерувати форми спрощеної фінансової звітності (баланс, звіт про фінансові результати для малих або мікропідприємств).

Проаналізуємо основні напрями автоматизації обліку та спрощеної звітності в ТОВ «Пальміра Груп» у табл. 3.1.

Таблиця 3.1

**Основні напрями автоматизації обліку та спрощеної звітності в
ТОВ «Пальміра Груп»**

Напрямок автоматизації	Зміст робіт	Очікуваний результат
Вибір програмного продукту	Обрання конфігурації, що підтримує єдиний податок, спрощену звітність	Відповідність функціоналу вимогам спрощеної системи обліку й оподаткування
Налаштування облікової політики в програмі	Введення робочого плану рахунків, видів діяльності, статей доходів і витрат	Узгодженість програмних налаштувань з обліковою політикою підприємства
Автоматизація введення первинних документів	Створення шаблонів документів, налаштування типових операцій	Скорочення ручної роботи, зменшення ризику технічних помилок
Формування регламентованої звітності	Налаштування форм фінансової і податкової звітності, довідників контрагентів	Оперативне складання звітності, уніфікація заповнення форм
Управлінська звітність	Побудова звітів за контрагентами, видами продукції, центрами відповідальності	Підтримка управлінських рішень на основі актуальної аналітичної інформації
Інтеграція з зовнішніми сервісами	Підключення клієнт-банку, системи електронної звітності, ЕДО	Скорочення часу на розрахунки й подання звітів, підвищення прозорості

Джерело: складено автором на основі ТОВ «Пальміра Груп»

Аналіз до таблиці 3.1 показують, що автоматизація обліку в ТОВ «Пальміра Груп» повинна охоплювати не лише технічне ведення реєстрів, а й стратегічні аспекти – узгодження програмних налаштувань з обліковою політикою та інформаційними потребами управлінського персоналу. Вибір програмного продукту і коректне налаштування довідників забезпечують відповідність облікової системи вимогам спрощеної системи оподаткування, а автоматизація введення первинних документів і формування звітності знижує трудомісткість облікових процедур та ймовірність помилок. Інтеграція з банківськими сервісами та системами електронної звітності доповнює внутрішню автоматизацію, забезпечуючи безперервний інформаційний цикл – від реєстрації операцій до їх відображення у фінансовій та податковій звітності.

Особливу увагу при налаштуванні автоматизованої системи слід приділити аналітичним розрізам обліку. Для ТОВ «Пальміра Груп» доцільно забезпечити можливість ведення аналітичного обліку:

- за контрагентами (постачальниками, покупцями);
- за договорами та окремими господарськими операціями;
- за видами продукції, товарів або послуг;
- за центрами відповідальності (підрозділами, напрямками діяльності).

Це дозволить не лише покращити контроль за розрахунками й оборотними активами, а й формувати внутрішню управлінську звітність без дублювання інформації в окремих файлах чи таблицях.

Розглянемо розрізи автоматизованого обліку та їх управлінське значення для ТОВ «Пальміра Груп» у табл. 3.2.

Аналіз до таблиці 3.2 демонструє, що побудова аналітичних розрізів у автоматизованій системі обліку дозволяє поєднати вимоги спрощеної системи оподаткування з потребами управління підприємством. Розріз за контрагентами та договорами забезпечує контролювання стану розрахунків і виконання договірних зобов'язань, тоді як аналітика за видами продукції і центрами відповідальності дає можливість оцінювати прибутковість окремих напрямів діяльності.

**Аналітичні розрізи автоматизованого обліку та їх управлінське значення
для ТОВ «Пальміра Груп»**

Аналітичний розріз	Приклади використання в обліку	Управлінське значення
Контрагенти	Облік розрахунків із кожним покупцем і постачальником	Контроль дебіторської і кредиторської заборгованості, оцінка надійності партнерів
Договори	Ведення обліку операцій у розрізі договорів	Аналіз виконання зобов'язань, прибутковості договорів
Види продукції/товарів	Облік доходів і витрат за видами продукції	Визначення прибутковості окремих видів продукції
Центри відповідальності	Відображення витрат і доходів за підрозділами чи напрямками	Оцінка ефективності роботи окремих підрозділів
Статті доходів і витрат	Групування операцій за економічним змістом	Аналіз структури доходів і витрат, виявлення резервів економії
Податкові об'єкти	Облік операцій, що впливають на базу оподаткування	Коректне формування податкових зобов'язань, зниження ризику санкцій

Джерело: складено автором на основі ТОВ «Пальміра Груп»

Групування за статтями доходів і витрат і податковими об'єктами сприяє як правильному формуванню податкової бази, так і виявленню внутрішніх резервів підвищення ефективності використання ресурсів.

Автоматизація процесу складання спрощеної фінансової звітності забезпечить:

- оперативне формування форм №1-м, №2-м (або №1-мс, №2-мс) на основі залишків і оборотів за рахунками;
- зменшення кількості технічних помилок при заповненні звітності;
- зіставність показників за різні звітні періоди завдяки збереженню історії даних у базі;
- можливість оперативного коригування та повторного формування звітів у разі виявлення помилок або змін у вихідних даних.

Важливим аспектом автоматизації є використання електронного документообігу та інтеграції з електронними сервісами контролюючих органів.

Підключення до систем електронної звітності дає змогу подавати фінансову та податкову звітність в електронній формі, відстежувати статус її прийняття, отримувати квитанції й повідомлення, що зменшує часові витрати на взаємодію з державними органами та дозволяє уникнути помилок, пов'язаних із ручним введенням даних.

Оцінюючи очікуваний ефект від автоматизації обліку і складання спрощеної фінансової звітності в ТОВ «Пальміра Груп», можна виділити такі ключові результати:

- економія трудових і часових ресурсів за рахунок зменшення рутинних операцій (ручний підрахунок, перенесення даних, формування звітів);
- підвищення достовірності облікової інформації завдяки автоматичній перевірці арифметичних розрахунків, контролю кореспонденції рахунків, мінімізації «людського фактору»;
- поліпшення оперативності управлінських рішень через можливість отримання актуальних даних у режимі, близькому до реального часу, та формування аналітичних звітів за запитом керівництва;
- зменшення ризиків податкових санкцій завдяки своєчасному і коректному формуванню податкової та фінансової звітності, її узгодженості з даними бухгалтерського обліку;
- підвищення прозорості фінансової діяльності для власників, кредиторів і потенційних інвесторів унаслідок покращення якості та системності фінансової інформації.

Таким чином, автоматизація обліку та складання спрощеної фінансової звітності є важливим елементом удосконалення системи обліку ТОВ «Пальміра Груп», який дозволяє поєднати переваги спрощеної системи оподаткування із сучасними вимогами до якості, оперативності й аналітичності облікової інформації.

3.2. Економічна ефективність запропонованих заходів щодо автоматизації обліку та складання спрощеної фінансової звітності у господарстві

Для обґрунтування доцільності автоматизації обліку в ТОВ «Пальміра Груп» розглянемо основні види витрат та очікуваних результатів від впровадження облікової програми, яка підтримує спрощену систему оподаткування, формування фінансової і податкової звітності та управлінської аналітики. У розрахунках використано умовні показники, що дозволяє оцінити економічний ефект протягом перших трьох років експлуатації системи (див. табл. 3.3).

Таблиця 3.3

Витрати та очікувані результати від автоматизації обліку в ТОВ «Пальміра Груп», тис. грн.

Показник	Рік 0 (до впровадження)	Рік 1	Рік 2	Рік 3
Разові витрати на придбання та впровадження ПЗ	50,0	0,0	0,0	0,0
Щорічні витрати на супровід та оновлення	0,0	10,0	10,0	10,0
Скорочення витрат на оплату праці облікового персоналу (за рахунок економії робочого часу)	0,0	30,0	35,0	35,0
Зниження штрафів і пені за податкові та звітні порушення	0,0	5,0	6,0	6,0
Сукупний річний економічний ефект	0,0	35,0	41,0	41,0

Джерело: складено автором на основі ТОВ «Пальміра Груп»

У таблиці 3.3 наведено структуру витрат та очікуваних результатів від автоматизації обліку в ТОВ «Пальміра Груп» протягом трьох років після впровадження системи. Разові витрати на придбання та впровадження програмного забезпечення оцінено на рівні 50,0 тис. грн, при цьому щорічні витрати на супровід та оновлення становлять 10,0 тис. грн. Завдяки скороченню трудомісткості облікових операцій очікується економія фонду оплати праці облікового персоналу на рівні 30,0 тис. грн у перший рік та 35,0 тис. грн у наступні роки, а також зниження штрафів і пені за рахунок підвищення якості та своєчасності звітності. Сукупний річний економічний ефект, що включає

економію на заробітній платі та штрафах, у другому і третьому роках досягає 41,0 тис. грн.

Для оцінки економічної ефективності проєкту автоматизації розрахуємо чистий грошовий потік та строк окупності інвестицій (див. табл. 3.4).

Таблиця 3.4

Розрахунок грошових потоків від автоматизації обліку в ТОВ «Пальміра Груп», тис. грн.

Рік	Економічний ефект (за рік)	Поточні витрати на супровід	Чистий грошовий потік
Рік 0 (впровадження)	0,0	0,0	-50,0
Рік 1	35,0	10,0	25,0
Рік 2	41,0	10,0	31,0
Рік 3	41,0	10,0	31,0

Джерело: складено автором на основі ТОВ «Пальміра Груп»

Таблиця 3.4 відображає чисті грошові потоки від реалізації проєкту автоматизації обліку. У нульовому році ТОВ «Пальміра Груп» не отримує економічного ефекту, а несе разові інвестиційні витрати в сумі 50,0 тис. грн, що формує від’ємний грошовий потік. У подальшому роки характеризуються позитивними чистими потоками: 25,0 тис. грн у перший рік, 31,0 тис. грн у другий та третій роки. Сукупний накопичений ефект уже наприкінці другого року перевищує початкові інвестиції, що свідчить про швидку окупність витрат на автоматизацію.

Для узагальненої характеристики ефективності можна визначити простий строк окупності інвестицій у проєкт:

Ток = Разові інвестиційні витрати / Середньорічний чистий ефект =

Середньорічний чистий ефект / Разові інвестиційні витрати (3.1)

За умов наших розрахунків: разові інвестиції становлять 50,0 тис. грн, а середньорічний чистий ефект за перші два роки (25,0 і 31,0 тис. грн) — близько 28 тис. грн. Отже, строк окупності становить менше двох років, що для малого підприємства є прийнятним і економічно доцільним показником.

З урахуванням наведених даних можна зробити висновок, що впровадження автоматизованої системи обліку та складання спрощеної фінансової звітності в ТОВ «Пальміра Груп» є економічно ефективним заходом. Проєкт забезпечує не лише прямий фінансовий ефект у вигляді економії витрат і зниження штрафних санкцій, а й опосередковані вигоди - підвищення якості облікової інформації, її оперативності та аналітичності, що сприяє прийняттю більш обґрунтованих управлінських рішень.

Отже, автоматизація має не лише переваги, а й певні ризики, які потрібно врахувати.

Попри значний економічний ефект, впровадження автоматизованої системи обліку супроводжується низкою ризиків та обмежень, які необхідно враховувати при ухваленні управлінських рішень. До основних ризиків належать: можливі збої програмного забезпечення і технічні несправності, залежність від постачальника програмного продукту та якості його сервісної підтримки, потреба у регулярному оновленні програмного забезпечення у зв'язку зі змінами податкового й облікового законодавства, а також ризик помилок на етапі налаштування облікової системи. Зниження впливу зазначених ризиків можливе шляхом укладання договорів на технічну підтримку, проведення резервного копіювання баз даних, поетапного впровадження системи та здійснення тестових запусків до переходу на промислову експлуатацію.

Розглянемо організаційні рекомендації щодо впровадження проєкту з автоматизацією обліку в ТОВ «Пальміра Груп».

Так, для успішної реалізації проєкту автоматизації обліку в ТОВ «Пальміра Груп» доцільно затвердити поетапний план впровадження, який включатиме: визначення відповідальних осіб за налаштування і супровід облікової системи; проведення інвентаризації діючих реєстрів і документопотоків з метою їх оптимізації; розробку внутрішніх регламентів роботи в програмі (порядок введення первинних документів, формування звітів, виконання резервного копіювання); організацію навчання облікового персоналу із подальшим тестуванням рівня засвоєння матеріалу. Реалізація таких організаційних заходів дасть змогу мінімізувати ризики збоїв на стартовому етапі, забезпечити

безперервність облікового процесу та повніше реалізувати економічний і управлінський потенціал автоматизації.

3.3. Напрями удосконалення обліку та звітності і їх вплив на фінансовий стан господарства

Проведене дослідження особливостей організації обліку та складання спрощеної фінансової звітності в ТОВ «Пальміра Груп» показало, що поєднання трьох ключових напрямів удосконалення - автоматизації облікових процесів, посилення внутрішнього контролю та методичного вдосконалення спрощеної звітності - формує цілісну систему підвищення якості обліково-аналітичного забезпечення управління підприємством. Реалізація цих заходів дозволяє не лише зменшити трудомісткість облікових процедур, а й суттєво підвищити достовірність, оперативність і аналітичну цінність інформації, що використовується для прийняття управлінських рішень. Узагальнимо основні переваги та можливі ризики реалізації запропонованих заходів удосконалення обліку та звітності (табл. 3.5).

Таблиця 3.5

Узагальнення переваг і ризиків запропонованих напрямів удосконалення обліку та звітності ТОВ «Пальміра Груп»

Напрямок удосконалення	Основні переваги	Потенційні ризики / обмеження
Автоматизація обліку та звітності	Економія трудових ресурсів, швидке формування звітності, зменшення технічних помилок	Залежність від ПЗ і постачальника, потреба в навчанні персоналу
Посилення внутрішнього контролю	Підвищення достовірності даних, зниження ризику штрафів, своєчасне виявлення помилок	Додаткові витрати часу на контрольні процедури, опір змінам з боку персоналу
Удосконалення методики звітності	Краща зіставність показників, розширення аналітичних можливостей, зростання прозорості	Необхідність розробки внутрішніх регламентів і робочих таблиць

Джерело: складено автором на основі ТОВ «Пальміра Груп»

Аналіз таблиці 3.5 свідчить, що переваги запропонованих напрямів удосконалення істотно переважають можливі ризики, причому останні можуть бути мінімізовані за рахунок поетапного впровадження змін, належної підготовки персоналу та використання механізмів внутрішнього контролю. Автоматизація обліку та звітності забезпечує економічний ефект і підвищує оперативність отримання інформації, посилений внутрішній контроль гарантує її достовірність, а методичне удосконалення звітності — її аналітичну цінність для управління.

Автоматизація обліку і складання спрощеної фінансової звітності, обґрунтована у попередніх підрозділах, забезпечує формування регламентованої фінансової та податкової звітності (форми №1-м, №2-м, декларація платника єдиного податку) на основі єдиної інформаційної бази, що охоплює дані про доходи, витрати, розрахунки, основні засоби та податкові зобов'язання. Економічні розрахунки засвідчили, що проєкт автоматизації має прийнятний строк окупності (менше двох років) завдяки поєднанню прямої економії витрат на оплату праці облікового персоналу, зменшенню штрафних санкцій та скороченню часу на підготовку звітності. У перспективі це дозволяє частину вивільнених ресурсів спрямовувати на розвиток основної діяльності підприємства, модернізацію матеріально-технічної бази та розширення асортименту продукції.

Посилення внутрішнього контролю в умовах спрощеної системи оподаткування є необхідною передумовою ефективної роботи автоматизованої облікової системи. Запропоновані заходи з удосконалення контролю за первинними документами, розрахунками з контрагентами, формуванням регістрів спрощеного обліку та складанням звітності логічно доповнюються використанням програмних контрольних процедур (логічні контролю, контроль кореспонденції рахунків, автоматичні звірки залишків і оборотів). Це дає змогу своєчасно виявляти та виправляти помилки, знижувати ризик викривлення фінансових показників, а також підвищувати рівень довіри до звітної інформації з боку власників, кредиторів і контролюючих органів. Впровадження внутрішніх регламентів перевірки звітності, графіків документообігу та процедур

резервного копіювання бази даних додатково зміцнює систему внутрішнього контролю.

Методичне удосконалення спрощеної фінансової звітності ТОВ «Пальміра Груп» ґрунтується на деталізації внутрішньої підготовчої роботи: використанні робочих таблиць для узгодження показників балансу і звіту про фінансові результати, розширенні аналітичних розрізів у регістрах обліку, застосуванні внутрішніх чек-листів перевірки звітності перед її поданням. Такі інструменти дозволяють забезпечити кращу зіставність показників у динаміці, підвищують прозорість формування фінансового результату за видами діяльності та створюють інформаційну основу для внутрішньої управлінської звітності (за контрагентами, видами продукції, центрами відповідальності). Важливо, що запропоновані методичні підходи не суперечать вимогам спрощеної системи, а навпаки — поглиблюють її аналітичний потенціал без суттєвого ускладнення зовнішньої звітності.

У сукупності запропоновані заходи спрямовані на зміцнення фінансової стійкості ТОВ «Пальміра Груп», підвищення ліквідності й платоспроможності за рахунок більш якісного управління доходами, витратами та розрахунками, а також на зниження податкових ризиків і ризиків штрафних санкцій. Впровадження автоматизованої системи обліку, вдосконалених процедур внутрішнього контролю та методики складання спрощеної звітності дозволяє підприємству повніше реалізувати переваги спрощеної системи оподаткування й наблизити свою облікову систему до сучасних вимог інформаційної економіки, що є особливо актуальним для суб'єктів малого підприємництва в умовах посилення конкуренції та цифровізації бізнес-процесів.

Окремо слід підкреслити, що запропоновані напрями удосконалення обліку та звітності мають не лише практичне, а й методичне значення. Вони можуть бути використані як типова модель організації обліково-аналітичного забезпечення для інших суб'єктів малого підприємництва, які застосовують спрощену систему оподаткування, з урахуванням галузевої специфіки їх діяльності.

Запропонований підхід поєднує вимоги чинного законодавства щодо спрощеної системи обліку й звітності з елементами сучасного управлінського, автоматизованого та контрольного інструментарію, що робить його придатним для подальшого впровадження, адаптації та наукового розвитку в контексті цифровізації бухгалтерського обліку.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

У кваліфікаційній роботі досліджено теоретичні, нормативно-правові та організаційні засади обліку за спрощеною системою оподаткування і звітності суб'єктів малого підприємництва, а також проаналізовано особливості організації бухгалтерського обліку та фінансової звітності в ТОВ «Пальміра Груп». На основі проведеного дослідження сформульовано низку теоретичних узагальнень і практичних рекомендацій.

1. Узагальнено теоретичні підходи до визначення сутності суб'єктів малого підприємництва та спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності. Показано, що малі підприємства відіграють важливу роль у формуванні конкурентного середовища, забезпеченні зайнятості та структурній перебудові економіки, а спрощена система оподаткування є ключовим інструментом їх державної підтримки. З'ясовано, що критерії віднесення підприємств до малих і мікропідприємств ґрунтуються на показниках чисельності працівників, обсягу доходу та вартості активів, а застосування спрощеної системи пов'язане з дотриманням установлених обмежень і умов.

2. Досліджено нормативно-правове регулювання спрощеної системи оподаткування та спрощеної фінансової звітності. Проаналізовано положення Податкового кодексу України, Указів Президента, національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку, зокрема НП(С)БО 25, які визначають склад, форми та порядок складання фінансової звітності суб'єктами малого підприємництва. Встановлено, що спрощена фінансова звітність, попри скорочений обсяг, має відповідати загальним принципам бухгалтерського обліку, а спрощення стосується переважно форми подання й деталізації показників, а не змісту облікових процедур.

3. Здійснено організаційно-економічну характеристику ТОВ «Пальміра Груп» як суб'єкта малого підприємництва, що функціонує у формі товариства з обмеженою відповідальністю та застосовує спрощену систему оподаткування. Визначено, що масштаби діяльності підприємства, структура активів і пасивів, а

також динаміка фінансових результатів відповідають статусу малого підприємства, яке активно розвивається та має значний потенціал зростання.

4. Проведено ґрунтовний аналіз фінансового стану та результатів діяльності ТОВ «Пальміра Груп» за 2022–2024 роки. Встановлено, що за аналізований період підприємство забезпечило суттєве зростання чистого доходу від реалізації та чистого прибутку, що супроводжувалося зміцненням фінансової стійкості й збільшенням частки власного капіталу в структурі пасивів. Разом з тим виявлено певні проблеми з ліквідністю, зокрема низький рівень швидкої й абсолютної ліквідності, що свідчить про необхідність посилення контролю за грошовими потоками та оборотними активами.

5. Проаналізовано діючий порядок ведення бухгалтерського обліку та складання звітності в ТОВ «Пальміра Груп». Встановлено, що обліковий процес організовано відповідно до вимог чинного законодавства, однак має низку резервів для вдосконалення в частині деталізації облікової політики, оптимізації документообігу, розширення аналітичних можливостей обліку та формалізації процедур внутрішнього контролю. Виявлено, що на підприємстві існує потреба в посиленні управлінської функції обліку, зокрема в розрізі аналізу витрат, рентабельності видів діяльності, управління дебіторською заборгованістю й запасами.

6. На підставі узагальнення наукових підходів і результатів аналізу розроблено практичні рекомендації щодо удосконалення організації бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю в ТОВ «Пальміра Груп».

У роботі запропоновано наступні шляхи покращення господарської діяльності ТОВ «Пальміра Груп»:

- оновити та деталізувати облікову політику підприємства;
- удосконалити графік документообігу та уніфікувати первинні документи;
- розширити аналітичний облік дебіторської заборгованості, запасів, доходів і витрат;
- посилити систему внутрішнього контролю за розрахунками, рухом грошових коштів і матеріальних ресурсів;

- розвивати систему внутрішньої управлінської звітності за центрами відповідальності та напрямками діяльності.

7. Обґрунтовано доцільність подальшої автоматизації обліку та складання спрощеної фінансової звітності в ТОВ «Пальміра Груп». Показано, що впровадження сучасних облікових програмних продуктів, інтегрованих із системами електронної звітності, дозволить підвищити достовірність і оперативність облікової інформації, зменшити трудомісткість облікових процедур, знизити ризики податкових санкцій і забезпечити керівництво актуальною аналітичною інформацією для прийняття управлінських рішень.

Загалом результати дослідження підтверджують, що за умови належної організації бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю спрощена система оподаткування й звітності може ефективно виконувати свою функцію підтримки суб'єктів малого підприємництва та сприяти їх сталому розвитку. Запропоновані в роботі заходи щодо удосконалення обліку й звітності в ТОВ «Пальміра Груп» мають практичну значущість і можуть бути впроваджені в діяльність підприємства з метою підвищення прозорості фінансових потоків, зміцнення фінансової стійкості та підвищення ефективності управління.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Акімова Н.С., Говоруха О.О., Кирильєва Л.О., Євлаш Т.О. Бухгалтерський облік: навчальний посібник Х. : ХДУХТ, 2019. 182.
2. Андрійчук В.Г., Сас І.С. Критерії розподілу аграрних підприємств за розміром та диференціації рівня державної підтримки агробізнесу. Економіка АПК, 2017. № 10. С. 13-24.
3. Аудит: підручник (у двох частинах). За ред. Грушко В.І. К.: Видавництво Ліра-К, 2019. 324 с.
4. Бабанко М. Коли і як в Україні з'явилася спрощена система оподаткування. URL: <https://thepage.ua/projects/sproshena-sistema-opodatkovannya-v-ukrayini-yak-zyavilasya-i-yak-zminitsya/>
5. Бетлій О., Бураковський І., Кравчук К. Спрощена система оподаткування в Україні: оцінка в контексті сучасних реалій. Київ. 2015. 31 с.
6. Бухгалтерські наукові дослідження в ЖДТУ. Т. 4: Розвиток обліку, аналізу і аудиту суб'єктів суспільного інтересу: монографія. За заг. ред. І.В. Жиглей. Житомир: ЖДТУ, 2017. 340 с.
7. Бухгалтерський облік, аналіз, контроль і оподаткування: стан, проблеми та перспективи розвитку: матеріали XVII Всеукраїнської науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених. Львів: Растр-7. 2022. 218 с.
8. Вимоги до ФОП-фермерів, які застосовують 4 групу єдиного податку. URL: <https://medoc.ua/blog/vimogi-do-fop-fermeriv-jaki-zastosovujut-4-grupu-dinogo-podatku>
9. Грановська В.Г., Кононенко Л.В., Савченко В.М. Звітність малих сільськогосподарських підприємств: сучасний стан, проблеми та перспективи. Економіка та суспільство, 2024. Вип. 68.
10. Здирко Н.Г. Уніфікація фінансової звітності для відображення коштів державної підтримки фермерськими господарствами. Облік і фінанси, 2013. № 1 (59). С. 15-22.

11. Давидюк Т.В. Бухгалтерський облік: навч. посібник. Харків: Видавничий дім «Гельветика», 2016. 392 с.
12. Гайбура Ю.А. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Кам'янець-Подільський: ПДАТУ, 2021. 176 с.
13. Гоголь Т.А. Обліково-аналітичне забезпечення управління підприємств малого бізнесу: монографія. Чернігів: Видавець Лозовий В.М., 2014. 384 с.
14. Гончаренко Л. Фінансова підтримка для фермерських господарств: як подати заявку. Львівська обласна військова адміністрація. URL: <https://loda.gov.ua/news/143024>
15. Господарське право: навчально-методичний посібник (для студентів денної та заочної форми навчання) / О. П. Подцерковний, Г. М. Будурова, В. В. Добровольська, Д. В. Зятіна. Одеса : Фенікс, 2021. 278 с.
16. Гуцаленко Л.В., Марчук У.О., Мельникова Л.В. Облік і звітність суб'єктів малого бізнесу: навчальний посібник. Київ: «Центр учбової літератури», 2021. 390 с.
17. Іванишина О. С., Деміденко Л. С. Спрощена система оподаткування, обліку та звітності: сучасний стан та напрями її вдосконалення. Ефективна економіка. 2020. № 5. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7909>
18. Кіпріянова В. Земельні питання. Всеукраїнська аграрна рада. URL: <https://uacouncil.org/uk/post/zapitanna-vidpovidi>
19. Клапоущак Д.С., Павлюченко Ю.М. Фермерські господарства та сімейні фермерські господарства: порівняльний аналіз. Юридичний науковий електронний журнал, 2024. №5. С. 255-257.
20. Класифікація підприємств за Законом про бухоблік. URL: https://services.dtki.ua/catalogues/other_dov/23-klasifikaciia-pidprijemstv
21. Козинець І.Г., Кравченко О.В. Спрощена система оподаткування в Україні: переваги та недоліки. Юридичний науковий електронний журнал, 2020. № 3. С. 242-245.
22. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96 ВР.

23. Краснощок Р. Фінзвітність малого підприємства (форми № 1-м, № 2-м). URL: <https://uteka.ua/ua/publication/agro-4-nalogooblozhenie-selxozpredpriyatij-12-finotchetnost-malogo-predpriyatiya-formy-1-m-2-m>
24. Крюкова І.О., Найда А.В., Гнатєва Т.М. Методичні рекомендації до виконання кваліфікаційних робіт здобувачами освітнього ступеня «Магістр» спеціальності 071 «Облік і оподаткування». Одеса: ОДАУ, 2025. 40 с.
25. Куцик П.О., Воронко Р.М., Герасименко Т.О., Копилук О.І., Бачинський В.І. Облік та фінанси: навчальний посібник. За ред. Куцика П.О. Львів: вид-во ЛТЕУ, 2023. 345 с.
26. Куцик П.О. Інтегрована система обліку і внутрішнього контролю в управлінні ринками: монографія. Львів: Видавництво Львівського торговельно-економічного університету, 2020. 280 с.
27. Мельник С.І. Управління фінансовою безпекою підприємств: теорія, методологія, практика: монографія. Львів: «Растр-7», 2020. 384 с.
28. Методичні рекомендації щодо застосування регістрів бухгалтерського обліку малими підприємствами: затв. наказом Мінфіну України № 422 від 25.06.2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0422201-03#Text>
29. Нестеренко Ю.О. Сімейні фермерські господарства: тенденції розвитку в світі та сучасний напрям господарювання в Україні. Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки, 2015. Вип. 28. С. 59-67.
30. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: затв. наказом Мінфіну України від 07.02.2013 р. № 73.
31. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 «Спрощена фінансова звітність суб'єкта малого підприємництва»: затв. наказом Мінфіну України.
32. Облік і звітність : теоретичні та практичні аспекти. Практичний посібник для розпорядників бюджетних коштів. Logica-project, 2020. 284 с.
33. Ольшанська М.В., Сажинець С.Й., Хом'як Р.Л. Облік і звітність суб'єктів малого підприємництва. Навчальний посібник, 2026. 254 с.

34. Онищенко В., Бондаренко О. Спрощена система оподаткування: групи, ставки, переваги. URL: <https://buhplatforma.com.ua/article/7121-sproshchena-sistema-opodatkuвання>

35. Особливості бухгалтерського обліку в сільському господарстві. Практикум. 65 с. URL: https://learn.ztu.edu.ua/pluginfile.php/216131/mod_resource/content/1/%D0%9F%D1%80%D0%B0%D0%BA%D1%82%D0%B8%D0%BA%D1%83%D0%BC_2022%28%D0%9C2%29.pdf

36. Особливості створення та діяльності сімейного фермерського господарства без набуття статусу юридичної особи. Стаття 8-1. Юридичний інтернет ресурс «Протокол.ua». URL: https://protocol.ua/ua/pro_fermerske_gospodarstvo_statnya_8_1/

37. Офіційний веб портал Державної податкової служби України. URL: <https://tax.gov.ua>.

38. Офіційний веб портал Верховної Ради України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>.

39. Петренко Н.І. Бухгалтерський облік і контроль операцій з руху пасивів підприємства: проблеми теорії, методології, практики: монографія. Житомир: ЖДТУ, 2012. 544 с.

40. Питання – відповіді щодо єдиного податку четвертої групи (юридичні особи) та мінімального податкового зобов'язання. ДПС України. URL: <https://tax.gov.ua/nove-pro-podatki--novini-/725465.html>

41. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: затв. наказом Мінфіну України від 30.11.1999 р. № 291.

42. Податковий кодекс України. Розділ XIV «Спеціальні податкові режими», глава 1 «Спрощена система оподаткування, обліку та звітності» (ст. 291–300). URL: <https://tax.gov.ua/nk/rozdil-xiv--spetsialni-podat/edynyi-podatok>

43. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 р. № 2755 VI.

44. Поняття фермерського господарства. Стаття 1. Юридичний інтернет ресурс «Протокол.ua». URL:

https://protocol.ua/ua/pro_fermerske_gospodarstvo_statnya_1/#google_vignette

45. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996 XIV.

46. Про спрощену систему оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва: Указ Президента України від 03.07.1998 р. № 727/98 (зі змінами).

47. Приймак С.В., Костишина М.Т., Долбнєва Д.В. Фінансова звітність підприємств: Навчально-методичний посібник. Львів: Ліга-Прес, 2016. 268 с.

48. Розвиток бухгалтерського обліку на основі новітніх ІТ-технологій: Колективна монографія. За ред. Жука В. М., Бездушної Ю.С. К.: ННЦ «ІАЕ», 2017. 452 с.

49. Сімейні фермерські господарства та їхні особливості. URL: <https://volodarska-gromada.gov.ua/news/1678195501/>

50. Сільськогосподарські підприємства: особливості бухгалтерського обліку. URL: https://osvita.ua/vnz/reports/accountant/17495/#google_vignette

51. Сопко В.В. Бухгалтерський облік: навчальний посібник 3-є видан., перероб. і доповн. К.: КНЕУ, 2018, 578 с.

52. Спрощена система оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва в Україні. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/727/98#Text>

53. Спрощена система оподаткування: групи платників, умови перебування та ставки єдиного податку. URL: <https://tax.gov.ua/nk/rozdil-xiv--spetsialni-podat/edynyi-podatok/>

54. Спрощена фінансова звітність малого підприємства: порядок заповнення форм №1 м, №2 м. URL: <https://gbm.expertus.com.ua/consultations/142010>

55. Спрощена фінансова звітність мікропідприємства: форми №1 мс, №2 мс та особливості їх застосування. URL: <https://7eminar.ua/news/2951-finansova-zvitnist-mikropidприємstva-formi-1-ms-2-ms>

56. Спрощений фінансовий звіт СМП. Ф. №1-мс, 2-мс. URL: <https://www.mogol-alfa.com.ua/ua/blanki/sproshenij-finansovij-zvit-smp-f-1-ms-2-ms/>
57. Фермерський єдиний податок: як ФОП стати платником 4-ї групи. URL: <https://tr.tax.gov.ua/media-ark/news-ark/print-918605.html>
58. Фінансовий облік – 1 (у схемах і таблицях) Частина 1: навч. посіб. За заг. ред. М.Т. Теловатої. К: Інтердрук, 2019. 217 с.
59. Хмелюк А.В. Особливості організації обліку на підприємствах малого бізнесу згідно з податковим кодексом України. Ефективна економіка № 12, 2012. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1657>
60. Хрипко С. Сімейні фермерські господарства: проблеми правового регулювання. Підприємництво, господарство і право. Аграрне право, 2015. №9. С. 36-39.
61. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 435 IV.
62. Щодо застосування спрощеної системи оподаткування фізичними особами – підприємцями. Державна податкова служба України в Одеській області. Офіційний портал. URL: <https://od.tax.gov.ua/media-ark/news-ark/print-394746.html>
63. Яришко О.В., Ткаченко Є.Ю. Фінансовий аналіз діяльності бюджетної організації. Вісник Запорізького національного університету, 2008. №1(3). С. 174-180.

ДОДАТКИ